

ОСИГУРАЊИКА

ПАО

ГОДИНА XXXIX • БРОЈ 24 • БЕОГРАД, 20. ДЕЦЕМБАР 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

Андреј Рубљов (Рождество Христово)

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

НАШ ИНТЕРВЈУ

Горан Лончар,
директор РФ ПИОЗ

ЈЕДАН ФОНД –
СИГУРНЕ ПЕНЗИЈЕ

ТЕМА БРОЈА

Усклађивање
пензија

КАКО ТО
РАДЕ ДРУГИ

Срећни новогодишњи и божићни празници

ЧЕКАЈУЋИ ПРЕДСТОЈЕЋЕ СЛАВЉЕ

Горе лумперај...

Волели или не што је још једна година прошла и што почиње следећа (боља и новија), сматрали да треба славити време које неумитно пролази или не, Нова година је на прагу. Сасвим је сигурно да ће доћи и да ћемо једни другима желети све најбоље у њој. И при том мислити да се тако на тај дан ради вековима уназад. А није тако.

Према црквеном календару почетак године, код Срба, био је 1. септембар, док је народни календар почињао првог марта, месеца који се називао летник. Тек пре око век и по, Нова година почиње и међу Србима да се слави у јануару, према тада важећем, јулијанском календару, дакле 14. јануара. Код наших предака, међутим, тај датум је обележаван искључиво у кругу породице и то као Мали Божић.

Василица и удадба

За тај дан везивани су многи народни обичаји: паљење ватри на раскрсницама, мешање посебног хлеба «василице» (по Светом Василију који се празнује истог дана), а девојке су тог дана гатале да ли ће се и за кога удати. Пеле су се, пре сванућа, на таван, и бацале своју ципелу, па на коју се страну обућа окрене на ту ће, веровале су, отићи када се удају.

Средином деветнаестог века Нова година у Србији још није прослављана као значајан празник. Ево како га је описао новинар тадашњег београдског листа Видело: «Нова 1850. година стигла је у Београд завејана снегом. Последње предвечери старе године градска банда свирала

је по целој вароши. Десет свирача добро увијених у гуњеве, цупкало је и свирало где год је био разгнут снег. Кренули су, као што и пристоји, од Господске улице, па потом на Варош-капију и преко Зерека, где газде држе своје радње, до пијаце пред општинском кућом. Већ се спустио мрак кад су музиканти завршили свој први поход. Банда је честитала Београђанима наступајуће Ново лето, а тамо где нису доспели званични градски музиканти, овај посао су обављале њихове колеге из Циганске мале. Ћемане, зурле и гоч одјекивали су по сокацима. А када је град сасвим утонуо у мрак, нестало је са улица и свирке и света – остадоше само варошки позорници, пандури и турски стражари.

Нову годину су људи дочекивали по кућама, а народ се радовао новом дану када се ломи василица умешена од проје и папрене масти. Ако се негде и чула песма и свирка, било је то у богатијим и отменијим кућама породица «из прека». То је рађено зарад

њихових фрајли и удавача, нарочито. Они су још раније наручивали бркате лицејце који су се могли, у сумрак, видети како са флаутама испод мишке прте снежне наносе и нестају у авлијама. Девојке су свирале у гитар, а младићи флауту. Ако је домаћин био из прека и имао хармонијум, пратио би омладину или би сам отпевао какву старинску песму. Домаћица је погледом миловала младеж, а бабе и стрине, које се увек затекну у оваквим згодама, чудиле су се флаути и час хвалиле, а час кудиле домаћицу, наравно кад она није ту».

Европски «модел»

Пред сам крај деветнаестог века почело се, прво у Београду, па потом и целој Србији са прослављањем Нове године по узору на Европу. Прво стидљиво, а онда из године у годину све више, организовани су дочечи Нове године по кафанама, уз музику, певаче и играчице. Власници кафана су се утркивали ко ће привући што

више гостију, па су ангажовани мађионичари или организоване лутрије са главним згодитком «печеним прасетом са јабуком у устима, ћурком и крофнама са златником».

Првих година двадесетог века почело се и са оглашавањем. Ево како је власник «Мањежа» рекламирао своју кафану за дочек: «Прасе и ћурка на лутрији. Крофна са Наполеоном. У горњој сали лумперај, у доњој игранка. Музика и песма без критике. За посету моли Милан Бица ресторатер».

Од 1919. године, када је и код нас званично уведен грегоријански календар, Нова година слави се 1. јануара. Ипак, све до Другог светског рата Срби су већим и свечанијим празником сматрали Божић и тако га и славили. Српска нова година се и даље дочекивала 13. јануара, по старом календару, и славлена је много свечаније него она 1. јануара. После рата, у социјалистичкој Југославији, када се на прославу верских празника није, најблаже речено, благонаклоно гледало, првојануарска Нова година проглашена је државним празником. Већ те прве, послератне године, упркос општем сиромаштву у ратом разореној земљи, Нова година је помпезно дочекана. Срби су, и у најславнијим годинама социјалистичког режима, иза спуштених завеса и по ресторанима и по кућама, славили Српску нову годину. Биле су то тим свечаније прославе јер су имале укук «забрањеног» воћа.

Весна Анастасијевић

Чоколада и жандар

Почетком двадесетог века у новогодишњем слављу се играло коло које је компоновао капелник Франа Покорни, а на бари Венеције отворено је клизалиште. Купци прасића преко 15 кила били су ослобођени «трошарине», а појавили су се и први аутомати за слаткише. Тадашња млађарија тврдила је да је најбољи аутомат код бакалина Николића: «Убациш пет пара, изађе чоколада!»

«Кварт Теразијски је још бољи. Кад убациш камен кроз прозор, на капију изађе жандар», реплицирала им је старија мангупарија.

Почетак с поплавом Нила

Први познати почетак слављења нове године установљен је пре пет хиљада година у старом Египту. Хелијачко дизање најсјајније звезде Сиријус најављивало је почетак поплаве Нила, што је било првог дана месеца тот (одговара 15. јуну) и било прослављано као Нова година. Стари Римљани су 21. април, дан оснивања Рима 753. године старе ере, славили као почетак године.

У Европи су за почетак нове године узимани 25. децембар, 1. јануар, 1. март, 25. март, 1. септембар и сам дан Ускрса, док је у Русији до 1700. године слављен 1. септембар, а у Енглеској до 1753. године – 25. март.

НАШ САГОВОРНИК: ГОРАН ЛОНЧАР, ДИРЕКТОР РФ ПИО ЗАПОСЛЕНИХ

Јединствен фонд за сигурне пензије

Никаких промена у остваривању законских права из пензијског и инвалидског осигурања неће бити, само што ће се у обједињеном фонду предузимати потези који ће грађанима омогућити да их брже и лакше остваре

Обједињавање сва три пензијска фонда при самом је крају, а јединствени фонд почеће да функционише од првог јануарског дана 2008. И осигураници и корисници садашњих фондова, активни или пензионисани запослени, самосталци и пољопривредници, од овог обједињавања могу само да имају користи: пензије ће се и даље исплаћивати редовно, некимма можда досадашње две половине и одједном, неки шалтери ће се «приближити» осигураницима па ће они и ближе и брже моћи да провере да ли су им уплаћени доприноси и краће ће чекати на инвалидске комисије и пензијска решења.

Овако, најкраће, Горан Лончар, директор Републичког фонда ПИО запослених, види тренутну ситуацију и непосредну будућност више од 2,5 милиона осигураника и укупно 1,56 милиона пензионера који ће од Нове

године бити «удружени» у јединствен пензијски фонд.

– Привремени управни одбор је конституисан и обавио је посао око

доношења аката и именовања лица које ће представљати Фонд у оснивању, предстоји да се посао око регистрације заврши до краја децембра, и – да се стартује од Нове године – каже Горан Лончар.

Шалтери ближе странкама

Директор РФ ПИО запослених подсећа да је Управни одбор овог фонда већ усвојио финансијски план за идућу годину, што су учинили и управни одбори друга два фонда: сви су планирали редовну исплату пензија и у 2008. години; пензионери фонда запослених, као и остали пензионери, могу да очекују усклађивање јануарских пензија да би се оне, просечно, поново попеле до 60 одсто просечне зараде, затим и редовно усклађивање од 1. априла и 1. октобра, на начин предвиђен законом или другачије – уколико се закон у

(Наставак на 4. страни)

Седница Привременог управног одбора

У Београду је одржана седница Управног одбора Фонда за пензијско и инвалидско осигурање у оснивању, на којој је за председника Привременог управног одбора изабран др Зоран Попов, а за заменика Ђуро Перић, председник београдске пензионерске организације.

Привремени управни одбор је, у складу са Уредбом Владе Републике Србије, усвојио акте неопходне за почетак рада консолидованог ПИО фонда. Такође је и именовао Горана Лончара, директора Фонда ПИО запослених, лицем овлашћеним за заступање фонда у оснивању које ће до 1. јануара обавити све послове везане за регистрацију и почетак рада јединственог фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених.

Пензије на основу радне књижице

Управо због великог броја запослених који се, кад дође време за пензионисање, без икакве кривице нађу у невољи због послодаваца који непоштују законску обавезу и не плаћају редовно, или и никако, доприносе за њихове пензије, директор Лончар најављује велику новину:

– Размишља се о томе да се цела процедура за оне који одлазе у пензију – максимално поједностави: да се уважи стаж који је уписан у радну књижицу и да се на основу тога доносе решења о пензионисању, а ако неке од тих година нису покривене уплатама доприноса – после нека Пореска управа гони те послодавце и нека принудно наплати оно што је било њихова законска обавеза које, да подсетим, нико не може да буде ослобођен.

ИЗДАВАЧ: Републички фонд
за пензијско и инвалидско
осигурање запослених

Директор РФ ПИОЗ: **Горан Лончар**, главни и одговорни уредник: **Славица Чедић**, e-mail: scedic@pioz.org.yu, одговорни уредник Редакције за Војводину: **Ика Митровић** телефон: 021-487-7789, факс: 021-6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.org.yu, СЕКРЕТАРИЈАТ редакције, телефон: 206-12-93, факс: 206-11-79. Адреса: 11000 Београд, Улица др Александра Костића бр. 9, адреса Редакције за Војводину: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад. Штампа: Комазец д.о.о, Краља Петра I бб, Инђија. Рукописи и фотографије се не враћају

(Наставак са стране 3)

међувремену измени и пропише нови модел усклађивања.

Поводом захтева многих занатлија, приватника и других «самосталаца» да њихов фонд остане независтан, па и стрепње неких пензионера овог фонда да ће остати без досадашњих погодности

(њима се целе месечне пензије, рецимо, исплаћују првог у месецу за претходни месец), наш саговорник је изричит да разлога за бојазан нема:

– Фондови се сада обједињавају, али ће сваки фонд, до 2011, имати свој подрачун. Сем тога, правила о плаћању доприноса за пензије утврђена су законом и за запослене и њихове

послодавце, и за самосталне делатности и пољопривреднике, услови за стицање права и начин обрачунавања пензија такође, па обједињавањем фондова, као институција које само спроводе закон, ни осигураници ни пензионери неће осетити промене ни у уплатама доприноса, ни у исплатама пензија. Код исплата, шта више, може да дође

Капитализација услов опстанка

У судским поступцима, покренутим да се утврди власништво над имовином грађеном новцем садашњих пензионера, вештаци израчунали да је у градњу 28 РХ центара уложено више од 450 милиона евра

На питање како коментарише предлоге да се ојача финансијска стабилност Фонда капитализовањем његове имовине у РХ центрима и другим објектима који су грађени новцем Фонда, директор Лончар каже:

– Капитализација Фонда ПИО је, по мени, један од најважнијих предуслова за опстанак Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених, као и за његово постепено осамостаљивање. Још 2006. године, ми смо покренули широку акцију са покушајем да се створи основ за јачање Фонда, те је у том смислу Управни одбор РФ ПИО запослених донео одлуке које ће, надам се, имати далекосежан значај у виду јачања Фонда ПИО. Пре свега, неспорна је чињеница да су наши данашњи корисници, дакле пензионери због којих ми и постојимо, током свог радног века на посредан начин, а преко својих доприноса, учествовали у изградњи многих непокретности и објеката различите намене широм Републике Србије. Наиме, Скупштина правних претходника Фонда ПИО доносила је програме превенције инвалидности и рехабилитације радника, на основу којих је финансирана изградња више од 225 здравствених установа, 28 рехабилитационих завода и многих специјалних школа за инвалидну децу, заштитних радионица, водоводне и канализационе мреже у 36 општина широм Републике, итд.

Оно на чему инсистирамо јесте чињеница да све напред наведене непокретности нису грађене нити друштвеним нити државним новцем, већ средствима

осигураника која су се кроз доприносе сливала у Фонд ПИО, а који је даље финансирао наведене објекте у циљу испуњења политике превенције инвалидности и рехабилитације радника.

Ми смо, међутим, данас у ситуацији да нити управљамо, нити газдујемо непокретностима које су грађене средствима Фонда, а сведоци смо и њихове свакодневне приватизације, односно продаје кроз процес приватизације. Када се, дакле, има у виду да су у питању непокретности које чине нуклеус имовине Фонда ПИО, ми смо се определили за пут којим ћемо преко Закон о имовини Фонда ПИО, дакле путем његове капитализације, бити у могућности да њоме управљамо као њени прави власници, а самим тим да је и увећавамо, па на тај начин поправимо положај наших корисника, односно пензионера.

Пошто закон о имовини Фонда ПИО још није донет, Фонд је био принуђен да своју имовину, непокретности које су грађене искључиво средствима Фонда ПИО, покуша да заштити од продаје и приватизације.

– Једино што нам је преостало јесте покретање судских поступака за утврђивање права својине на 28 објеката завода за рехабилитацију, односно специјалних болница, који се налазе у бањама широм Републике Србије – објашњава први човек Пензијског фонда запослених.

Сви ови поступци још су у току, а наш саговорник је уверен да ће српско правосуђе на прави начин знати да цени доказе које је Фонд понудио:

– Поменуо бих да је Фонд ПИО, као тужилац, прикупио све релевантне доказе да би заштитио своје право, од одлука Фонда о изградњи свих РХ завода, до сваке појединачне уплате за сваки завод понаособ. Судски вештаци финансијске струке су у овим поступцима обрачунали валоризовану вредност новчаних износа које је Фонд ПИО исплаћивао за сваки завод појединачно. Тако, примера ради, за изградњу Завода «Златар» на Златару Фонд је исплатио, у данашњој вредности, више од 26,5 милиона евра, за Завод «Чигота» на Златибору 24 милиона евра, за Завод у Нишкој бањи више од 21 милион евра, а све укупно, за све заводе широм бања у Републици, Фонд ПИО је исплатио више од 450 милиона евра. Дакле, када се има у виду да за све поменуте непокретности Фонд ПИО располаже неспорним доказима, оптимисти смо у погледу исхода судских поступака који су у току – уверен је Горан Лончар.

и до позитивне промене: ради се на томе да и пензионери нашег Фонда, односно бивши запослени, уместо у два дела, почну пензију да добијају једнократно, што би значило и мање трошкове у односу на садашње када се сваког месеца штампају пензијски чекови у два наврата, па двапут издаци за поштарину...

Бољитак је изванредан и за осигуранике сва три фонда. Обједињени Фонд неће увећавати број запослених који је од 1992. године мање-више исти, али ће новом организацијом неки, од укупно 3.350 људи који раде у фондovima, «прићи» ближе својим странкама: за почетак, планира се да се у Београду, у коме живи највише осигураника и трећина свих пензионера, установи служба београдске филијале која би била на Новом Београду и у којој би становници овог дела града, Земун и свих насеља «преко Саве» ближе и лакше могли да обаве све послове везане за остваривање својих права. Кад буде решен проблем простора, у самом граду биће отворена још једна служба са шалтером и на тај начин ће се трајно смањити гужве у филијали а, што је најважније, значајно ће се убрзати рад.

Месечни увид у плаћање доприноса

– Приоритет јединственог фонда биће обједињавање и сређивање матичне евиденције – најављује Горан Лончар, а важност овог посла лако ће препознати сви они који су долазили на шалтере филијале да провере да ли их је послодавац пријавио, да ли им плаћа доприносе, на колику зараду, да ли им је донето решење о пензионисању и висини пензије...

А када буде установљен и централни регистар, за који су припреме при крају и само се чека одлука Владе Републике

Србије о начину на који ће се то учинити, осигураницима ће додатно лакнути:

– Очекујемо да ће Централни регистар бити завршен до 2009. године, а тада ће моћи на месечном нивоу да се види и прати ко плаћа доприносе, а ко не – објашњава директор Фонда ПИО запослених.

Од како је, 2003. године, функција контроле уплата доприноса поверена Пореској управи, ниједан од три садашња фонда нема увид у то како осигуранци и њихови послодавци уплаћују за будуће пензије. Отуд и многа непријатна изненађења људи који, тек када затраже листинг са зарадама или, још горе, тек када поднесу захтев за

послодавцима и њиховој документацији, а онда и љутње оних који месецима чекају своја решења, без икаквих примања, права на бесплатну здравствену заштиту, пензионерске марклице...

Ажурни подаци и, самим тим могућа, већа контрола оних који се оглушују о законске обавезе, биће, дакле, још један, али крупан искорак ка осигураницима да би они што једноставније и брже остварили своја права из пензијског и инвалидског осигурања.

– Сређена база матичне евиденције је основа на коју ће се, у току следеће године, надовезати и нови информациони систем као и нова организација рада и све то дати за резултат један нови

пензију, сазнају да им за неколико година послодавац није уплаћивао стаж; онда настаје вишемесечна потрага референата у фондovima да «уђу у траг» таквим

Пензије прекосутра
Пензионери Фонда запослених таман ће спаковати последњу рату јавног дуга, чија је исплата почела у уторак, а поштар ће им поново закуцати на врата: исплата другог дела пензија за новембар почеће већ прекосутра, у суботу, 22. децембра. Тог дана пензије ће бити уплаћене на текуће рачуне, док ће исплата у поштама почети од понедељка, 24; тако ће и пензионери који славе Божић у уторак, 25, моћи да се добро спреме за празник. Ипак, не би требало све новце утрошити за предстојеће благодане, јер ваља дочекати и први део децембарске пензије чија исплата би, како се планира, требало да почне око 10. јануара.

савремен фонд – поручује Горан Лончар, директор Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених.

Славица Чедић

Пензије исплатити пре Божића

Општинско удружење пензионера из Суботице затражило је од ресорног министарства и Републичког фонда ПИО запослених да се пензије, уместо 25, исплате 23. децембра да би и пензионери који славе Божић 25. могли да припреме нешто богатију трпезу.

Договор о акцијама

Усвајање и ступање на снагу закона о подели бесплатних акција јавних предузећа очекује се до краја године, а синдикати јавних предузећа одустали су од протеста против овог законског акта јер је, пре његовог уласка у скупштинску процедуру, Влада Републике Србије усвојила велики број њихових амандмана.

По речима **Вељка Милошевића**, председника Већа самосталних синдиката енергетике и петрохемије Србије, усвојен је минимум њихових захтева: укинуће се бонус капитала по предузећима (различит у свакој фирми), који је требао да се подели запосленима; у поделу бесплатних акција биће укључени сви запослени који су конституисали јавна предузећа, као и запослени у јавним предузећима који су радили и у другим фирмама и тамо већ добили акције; брише се и одредба о подели 2,5 одсто акција запосленима, већ остаје само подела од 200 евра по години стажа, и то по тржишној вредности акција у моменту расписивања тендера; после тога акционари ових предузећа ће ићи на берзу – где могу да зараде више, али и да изгубе ако вредност акција падне испод оне у време тендера.

Позив незапосленима

Национална служба за запошљавање позвала је кориснике новчане накнаде који имају најмање 20 година стажа, а у овој години пуне 58 (жене) и 63 (мушкарци) године живота, да јој се одмах јаве да би им помогла да поднесу захтеве за пензионисање надлежној филијали РФ ПИО запослених.

Подсећајући да се од првог јануара подижу старосне границе за одлазак у пензију и да би они који окасне морали да чекају још пола године да стекну право на старосну пензију, НСЗ наводи да је са Фондом ПИО постигнут договор да се захтеви ових лица примају у надлежним филијалама Пензијског фонда макар и немала сву потребну документацију. Важно је, дакле, да захтев благовремено, до 31. децембра ове године, буде евидентиран у Фонду, а документација ће накнадно бити комплетирана.

Императив – измена Закона

Др Велизар Голубовић и Милан Ненадић

Најважнија активност Савеза пензионера Војводине и његовог руководства у овој, 60. години постојања, свакако је стално, готово свакодневно аргументовано залагање за измену Закона о ПИО, првенствено у домену усклађивања пензија, са већим учешћем зарада, речено је на Конференцији Савеза пензионера Војводине.

Реално сагледавајући данашње друштвено-економске услове, Савез је одлучан да истраје у захтеву да доња граница испод које се не сме ићи буде бар 50 одсто кретања зарада.

Изузетно важно питање, о коме је председник Савеза пензионера Војводине **Милан Ненадић** недавно разговарао и са министром **Расимом Љајићем** у Суботици, односи се на заштитне механизме како за пензије, тако и за најнижи износ пензије, чија се делотворност показала сада, кад је просечна пензија пала на 52,7 одсто просека зарада. Привременост заштитних механизма мора у изменама Закона добити трајни карактер.

И поред задовољства чланова Конференције што су у Министарству за државну управу и локалну самоуправу прихваћене одређене примедбе Савеза на Нацрт закона о удружењима, присутна је стална стрепња од доласка инспекција од којих неке, речено је, баш долазе с намером да кажњавају. С друге стране, неки државни органи, попут Пореске управе (кад је у питању контрола уплаћених доприноса), не раде добро свој посао. О томе је говорио и директор Покрајинског фонда др **Велизар Голубовић** истакавши да Фонд има велике проблеме од кад је контрола доприноса у надлежности Пореске управе.

Чланови Конференције, највишег органа Савеза пензионера Војводине, једногласно су подржали предлог да их у Управном одбору РФПИО представља Милан Ненадић.

Паори без пореза

Влада Републике Србије предложила је скупштинским посланицима да, изменама Закона о порезу на доходак грађана, ослободе пољопривреднике обавезе плаћања пореза на катастарски приход за идућу и 2009. годину.

Предложено је и да се снизи стопа на ову врсту пореза са 14 на 10 процената, да би она била једнака стопи пореза коју плаћају самосталне делатности; Влада од овог смањења очекује да ће деловати подстицајно на развој и улагање у пољопривреду.

Квоте за инвалиде

Према најави Владимира Илића, државног секретара за запошљавање, до краја марта идуће године требало би да се донесе закон о запошљавању особа са инвалидитетом. Нацртом овог закона, кога, иначе, инвалиди очекује са нестрпљењем последњих неколико година, предвиђено је увођење квотног система по коме би послодавац са 20-50 запослених био обавезан да запосли једну особу са инвалидитетом и још једну на сваких 50 запослених. Уколико не би испоштовао ову обавезу, послодавац би плаћао троструки износ минималне зараде за тај месец, док би за оне који буду запослили особе са инвалидитетом биле предвиђене стимулативне мере.

Конкурс за станове

Конкурс Пензијског фонда за нове станаре у суботичком Дому пензионера отворен је до краја године, а право на изнајмљивање стана у објекту тзв. заштићеног становања имају пензионери без сопственог крова над главом.

«ГЛАС» ПОДСЕЋА: СТАРТУЈУ НОВА ПРАВИЛА

Пола године касније у пензију

Од почетка 2008. креће примена законских одредби о померању старосних граница за пензионисање

Уколико сте међу онима који ће у 2008. години прославити 58. (ако сте жена), односно 63. рођендан (ако сте мушкарац) и размишљате о одласку у заслужену старосну пензију, треба да знате да првог дана наредне године ступају на снагу законске одредбе о померању старосне границе за пензионисање за пола године. Наиме, уколико немају пун стаж (35, односно 40 година), у следећој, 2008. години жене ће морати да имају 58,5, а мушкарци 63,5 година живота да би могли да остваре право на старосну пензију.

Да подсетимо, Законом о пензијском и инвалидском осигурању, који је на снагу ступио првог дана 2006. године, предвиђено је постепено померање старосне границе за пензионисање (од 2008, сваке године за по шест месеци) док она не буде 60 година живота за жене, а 65 за мушкарце. То значи да ће 2009. жене у старосну пензију моћи да иду са 59, а мушкарци са 64 године живота, док ће им наредне 2010. бити потребно 59,5, односно 64,5 година да би почели да уживају благодети пензије. Од 2011. године, према садашњој регулативи, потребан број година за одлазак у старосну пензију када су жене у питању биће 60, а за мушкарце 65.

Наравно, они који у радној књижици накупе довољно радних година, моћи ће у пензију на основу стажа, чак и ако им је крштеница «млађа» од новоуведених старосних граница. За остале, истовремено са повећањем старосне границе, смањује се минималан стаж неопходан за пензионисање. Наиме, до краја ове године они који имају године живота за пензију морају имати и најмање 20 година радног стажа, без обзира на пол. Следеће године они који испуне старосну границу мораће

Ово је лако, треба прескочити границу за пензију

да имају 19 година стажа осигурања, годину касније 18, а од 2010. ће онима који напуне године живота за одлазак у пензију бити довољно најмање 17 година рада (за које су им доприни, наравно, плаћени).

Почев од следеће па до 2011. године, постепено ће се повећавати старосна граница и за уживаоце породичних пензија. Тако ће још само до краја ове године удовице остварити ово право са 48, а удовци са 53 године живота, а родитељи са 58, односно 63 године. Померањем за по шест месеци сваке наредне године, удовице ће 2011. године, да би оствариле право на породичну пензију, морати да имају 50, а удовци 55 година живота, док ће та граница за родитеље бити 60, односно 65 година.

Весна Анастасијевић

ГЛАС ОСИГУРАНИКА, 20. ДЕЦЕМБАР 2007.

Накнадна исплата помоћи

Сви пензионери с октобарским пензијама нижим од 8.600 динара који нису добили једнократну помоћ од 2.000 динара уз први новембарски чек, а «препознали» су се међу онима који на то имају право, требало би што пре да се јаве својој филијали Пензијског фонда да би, ако су праву, накнадно ипак добили ову помоћ.

Право на ову помоћ, да подсетимо, имали су сви пензионери с пензијом нижом од 8.600 динара, сем оних који уз пензију примају и накнаду за туђу помоћ и негу или примају и пензију и накнаду за телесно оштећење који, збирно, премашују 8.600 динара. Такође, право на помоћ, по закључку Владе Републике Србије, нису имали пензионери који, уз овдашњу, примају и део пензије из иностранства (сем ако су корисници најниже пензије у висини 25 одсто), као ни корисници привремених накнада и 50 одсто инвалидске пензије.

– После притужби неких пензионера да, иако су очекивали, нису добили ову помоћ, провером у Фонду ПИО запослених утврђене су две групе пензионера код којих постоји могућност да им је, због непотпуних података, неоправдано ускраћена ова сума. То су, пре свега, корисници наших пензија (нижих од 8.600 динара) који имају и део стажа одрађен у иностранству али нису и остварили право на пензију у тим земљама у којима су делом радили, као и корисници код којих је дошло до «здруживања» предмета (на пример, накнада за помоћ и негу за инвалидно дете здружена са пензијом једног од родитеља), а пензије су им ниже од 8600,01 динара – објашњава **Момчило Јовановић**, помоћник директора Сектора за исплату пензија.

Овакви корисници, ако нису добили помоћ у првој исплати, добиће је накнадно: неопходно је да одмах поднесу приговор својој филијали Пензијског фонда; филијале ће, по провери да ли се заиста ради о корисницима који имају право на ову новчану помоћ, такође одмах проследити њихова имена исплатним службама и неоправдано закинути пензионери могу да се надају да ће и њима, највероватније у јануару, стићи по 2.000 динара помоћи коју им је наменила Влада Републике Србије.

УСКЛАЂИВАЊЕ ПЕНЗИЈА: КАКО ТО РАДЕ ДРУГИ

Између плата и цена, па како коме буде

Земље око нас углавном се држе «швајцарске формуле» и полугодишње индексације, али негде примања најстаријих једва да премашују 40 одсто зарада

Како безбрижно уживати у старости

Како се ближи крај године и «цури» децембар у коме су се пензионери надали (а и обећавано им је) изменама пензијског закона, тако се и све више умножава број иницијатива за измену садашњег начина усклађивања пензија у Србији. Пензионерска удружења, невладине организације које се баве сиромаштвом, синдикати... једнодушни су у томе да би прелазак на идућегодишње усклађивање пензија свега са 12,5 одсто раста зарада и 87,5 процената трошкова живота, већину најстаријих довео на ивицу социјалних случајева.

Док радна група ресорног министарства у потаји «вага» да ли се, шта и како може мењати да издржи проверу економске праксе, није наодмет завирити у туђа дворишта: тамо-амо по комшилуку, колико да се вратимо на почетак – у већини земаља пензије се усклађују «швајцарском формулом», односно по пола са зарадама и трошковима живота (или цена), како је и код нас било на старту реформе којом је прекинута да и примања најстаријих, с корак-два заостатка, расту колико и зараде њихових нешто млађих колега.

Кад би се гледала само «швајцарска» судбина пензија, рекло би се да је најбоље бити пензионер у Мађарској.

У Хрватској без «божићнице»

Према подацима европских стручњака за социјално осигурање, најстаријима код нашег северног суседа пензије се усклађују сваког јануара – унапред: према процењеном расту потрошачких цена и просечних нето плата у наступајућој години; у новембру се ове процене коригују према ономе што се са ценама и платама

заиста догађало у претходном периоду.

Али, од самог модела, много је важније шта се усклађује и у каквој општој економској ситуацији. А негде се скупе сва три бољитка, као у Словенији: пензије се тамо усклађују два пута годишње, према расту просечне зараде у претходном периоду, па су пензионери недавно, уз новембарску пензију, добили и двоцентно увећање на основу раста плата од јануара до октобра ове године и то – за свих десет месеци уназад. Део тајне је свакако и у економској снази државе, али и у чињеници да у њој

још 1,6 запослених ради за себе и једног пензионера (520.000 пензионера, а 880.000 упослених). Ипак, ако је по званичним бројкама словеначког Завода за ПИО, ми смо склони да прецењујемо примања тамошњих пензионера: просечна нето пензија за октобар у Словенији (све са заштитним додатком који постоји за ниже пензије) била је 503 (најнижа 156, а највиша 1.794) евра, а досезала је 62,5 (старосна 68,6) одсто просечне плате.

Хрвати се држе «швајцарца»: 1. јануара и 1. јула пензије се усклађују са збиром половине стопе раста просечне зараде и половином стопе раста трошкова живота «у претходном полугодишту у односу на полугодиште које му претходи». Ово трчање са једногодишњим кашњењем објашњава зашто је просечна пензија 1,1 милиона мировљеника (у земљи са 1,6 милиона запослених) свега 2.000 куна (око 274 евра) и сведена на 42,19 процената просечне зараде.

Додуше, да у одмеравању пензија нешто није у реду, видели су и хрватски званичници, па су одлучили да се од 1. октобра све пензије, стечене од 1.999 године до сада, ванредно ускладе од четири, за оне из 1999, до, чак, 24,9 одсто, за овогодишње; за оне који се пензионишу 2010. и наредних година законски обрачунате

пензије биће ванредно усклађиване за по читавих 27 процената.

Уз овај ванредни додатак, хрватски пензионери су, међутим, овог децембра остали без «божићнице»: за разлику од прошле године, када им је она исплаћена, садашња «техничка влада», у очекивању нове владе после недавних избора, не може да доноси одлуке о новим издацима из буџета. Ако је за утеху, одлука није дефинитивна: «божићница» се, кажу, може исплатити и у јануару...

Исплате према «губеру»

У Босни и Херцеговини и у Републици Српској пензије се и исплаћују и усклађују «према губеру»: колико има новца у фондовима, толико се и дели. Тако је 200.000 пензионера у Републици Српској почетком месеца почело да прима новембарске пензије просечно вредне 250 (најнижа 135, а највиша 1.088) КМ, односно 125 евра, што је 0,90 одсто износа одређених пензијским решењима, али 0,02 одсто (по 5 КМ) више од октобарских пензија. Иначе, у односу на март ове године, када је извршено усклађивање пензија и исплатни коефицијент био 0,77, то је повећање за 2,1 одсто, или за просечних 37,5 КМ.

Исплата новембарских пензија у Федерацији, истих као претходног месеца, за

више од 323.000 корисника почела је 1. децембра, а креће се од 236 (најнижа), преко гарантоване 314,5, до (највише) 1.263 КМ, док је просечна нето октобарска плата у БиХ била 661 КМ.

Црногорски пензионери, чије пензије су у просеку 165 (старосне 198) евра, досад су могли да рачунају на «швајцарско» усклађивање (према збиру половине процента раста трошкова живота и пола процента раста зарада у претходном полугођу у односу на полугође које му претходи) у јануару и јулу, али су, у истина тешком прегањању са владом, издејствовали заиста берићетан децембар. До данас би требало да су добили новембарске пензије ванредно увећане за десет одсто, и још – целу пензију приде; укупно, у просеку, по 370 евра. Наиме, због ранијег закидања у усклађивању пензија, са државом се стигло и до суда, али је онда направљен договор па ће око 104.000 пензионисаних «ђетића», после редовног јануарског усклађивање, у априлу 2008. добити још једну ванредну пензију, а затим, после законске јулске повишице, и ванредно 10-процентно повећање и за децембар исте године.

Њихових 270.000 колега у Македонији за новембар је примило у просеку 7.851 (старосни 8.949) денар, што је око 128 евра; минимална, пољопривредна пензија била је 2.713,50, а највећи просек, од 14.300 денара, имали су војни пензионери. Поређења ради, око 405,5 хиљада запослених у септембру је примило просечну нето зараду од 15.066 денара (око 247 евра)).

Пензионерима ће тек јануарске (а затим и јулске) пензије бити усклађиване мало модификованом «швајцарском методом»: за проценат повећања се узима збир 80 процената кретања трошкова живота и 20 процената раста просечне зараде у претходном полугодишту.

И близу, а и нешто даље, мање-више варијанте сличних модела: у Румунији пензије се усклађују према инфлацији, у Немачкој једном годишње, у јулу, у зависности од висине пензије, зарада и уплаћених доприноса, у Белгији периодично прате малопродатне цене, док се у Холандији пензије аутоматски повећавају два пута годишње – према променама минималне нето плате.

У Пољској пензије обавезно расту чим индекс потрошачких цена пређе пет процената, у Белорусији чим просечна зарада порасте више од 15 процената по кварталу. У Француској, Португалији, Италији, Финској, Украјини, Естонији или Молдавији пензије се усклађују само према трошковима живота – негде периодично, а негде строго једном годишње. У Шведској и Данској пензије прате плате, а чешки модел ваљда успевају са разумеју само тамошњи пензионери: пензије се усклађују сваког јануара «ако се удвостуче потрошачке цене у 12-месечном периоду пре прошлогодишњег јула, и ако просечна зарада реално порасте најмање за трећину у периоду од 12 месеци у односу на претходни јануар».

Славица Чедић

СВИМА ИСТО

Како се чуло на међународној конференцији синдиката пензионера, недавно одржаној у Загребу, пензије на Космету су једнаке за све пензионере без обзира на доприносе и радни стаж, и износе 40 евра.

У Албанији, међутим, утврђују основну паушалну пензију, једнаку минималном животном стандарду (у 2003. то је износило 3.960 лека или око 38 долара), која се исплаћује свима. Пензионисаним запосленима овај паушал се увећава сразмерно годинама стажа, али до максимума који износи две основне паушалне пензије. Паушална пензија се усклађује годишње према кретању цена одабраних производа.

ИМА ЛИ У СРБИЈИ ПОСЛОДАВАЦА НАЛИК ДЕДА МРАЗУ

«Строго пов.» на тринаесте плате

Запослени у страним фирмама и банкама обавезани да таје примања, у јавним предузећима се надају, у министарствима прижељкују, а већина упослених срећна је ако им зараде бар стигну на време

Руководства, а ни радници у српским фирмама, нису ни у прошлим временима «на сва звона» објављивали исплату још једне, додатне зараде – на измаку једне или на почетку нове године о томе се само «шушкало по ходницима»: у већини случајева тринаеста плата се тајила да не би изазивала завист код других који раде у лошијим предузећима, да не би случајно било «прозивки» у јавности па да неком «директивом» остану без планираног претпразничког прихода. Тако је и данас. Они чији су послодавци дарезљиви као Деда Мразови мудро ћуте, други, у складу са нашим менталитетом, увек су «добро обавештени»: све се зна, кажу, и сви би да се запосле у таквим фирмама – само нико да их именује.

Слатко ишчекивање

Синдикалци наглашавају да тринаеста плата може бити потпуно легитимна и законита: довољно је да тако нешто буде превиђено потписаним колективним уговором. Закон о раду, такође, предвиђа да запослени, у складу са општим актом и уговором о раду, могу да остваре право на учешће у добити, али то није тринаеста плата: то је део профита који се дели и радницима и на такве добитке треба платити и порез на капиталну добит. У неким јавним службама постоје модели исплата у виду солидарне помоћи, што је такође законито јер је предвиђено колективним уговором.

Али, ни у јавним службама овог децембра не причају гласно о могућој претпразничкој «солидарности». Колико се сада зна, екстра зарада је обећана само учитељицама, односно просветарима, али тек у јануару и то по пет хиљада динара. И чиновници у Влади још су у слатком ишчекивању. Прошле године, запослени у министарствима (а било их је нешто мање од 16 хиљада) примили су бонус од 25 до 30 хиљада динара. Из буџета наравно, што су законски прописи тада дозвољавали. Практично, што је у буџету «претекло» могло

је да се подели запосленима по принципу за који се одлучи министар. Неки су, као тадашњи министар за економске односе са иностранством, Милан Париводић, сматрали да «сваком треба прасенце за празник», па су и чистачица и заменик министра добили исту суму. Овогодишњи буџет је, међутим, касно усвојен и није предвиђено да се евентуални вишак дели као тринаеста плата. Ипак, уколико то Влада дозволи, а пара има, државни службеници још могу добити бонус, чему се, наравно и надају.

У великим јавним предузећима као што су ЕПС, НИС, ЈАТ, која су иначе «прозивана» што као монополисти имају коверте осетно пуније него они којима испостављају рачуне својих услуга, нерадо говоре о томе колика би им екстра плата била, мада напомињу да су је и за прошлу годину добили тек у јануару, па је ни сада не очекују раније.

Пеглање рачуна

Али, да будемо искрени, ово су ипак изузеци; мало је радника у Србији који ће ове године обрадовати укућане новогодишњим и божићним поклонима купљеним новцем од тринаесте плате. Наиме, нови власници, приликом потписивања уговора о приватизацији предузећа, радницима прво елиминису поменуто право. Најчешће уз образложење да «није запосленог брига како смо ми пословали, то је наш успех; наша обавеза према радницима је оно што је предвиђено колективним уговором – у трошковима радне санаге!».

Код послодавца где су синдикати успели да издејствују добар колективни уговор пред приватизацију, тринаеста плата се дели још годину дана по истеку приватизације. После тога, када се потписује нови колективни уговор, ако у њему пише «послодавц је дужан», прегаоци се могу и надати некој исплати, а ако је формулисано «у складу са резултатима», онда руководство, по правилу, тако

«пегла» завршни рачун да за раднике – нема пара.

Тешко је, данас, уопште и доћи до неких података јер и познате стране компаније, које се тамо негде у белом свету хвале примањима запослених као доказом своје успешности и бриге о намештеницима, овде имају сасвим другачије манире: у уговорима о раду са запосленима обавезна је клаузула да су одредбе уговора, а нарочито висина примања, пословна тајна.

Није популарно

Синдикати, пак, сматрају да тринаеста плата мотивише раднике да повећају свој допринос у раду. У њиховим удружењима, међутим, не постоји ни један конкретан податак ко и колико награђује своје запослене на овај начин јер, сматрају у синдикатима, у земљи у којој добар део запослених не прима редовно ни минималне плате, није баш популарно хвалити се ванредним примањима, па макар била и празнична.

Статистички подаци, међутим, неколико година уназад показују да се у последњем, четвртом кварталу сваке године маса зарада повећава у односу на претходна три – чак за четвртину. Неко хвата залет за идућу (буџетску) годину, неко крајем децембра прими и јануарску зараду... али је готово сигурно и да бољестојећа предузећа и у Србији (посебно представништва страних компанија и банака) своје раднике ипак награђују екстра зарадом пред новогодишње и божићне празнике.

Све у свему, већина од два и по милиона запослених у Србији одавно је престала да верује у Деда Мраза, али се многи потајно надају да ће их, можда

Писање се, најзад и овако исплатило

ВЛАДА ОДЛУЧИЛА О ДОБИТНИЦИМА ПОСЕБНИХ ПРИЗНАЊА

(Не)задовољство одабранима

Док 258 уметника чека прву исплату, крајем децембра или у јануару, не престају различите реакције на списак изузетних прегалаца

Извесно је да Комисија Министарства културе Србије, основана да процени који су уметници дали такав допринос српској култури да су завредели «националну пензију», није имала лак посао: требало је од 900 уметника, колико их је предложено, изабрати 260, колико се могло «уденути» у томе намењен буџет. У обзир су узете све уметничке делатности (књижевност, музика, визуелне и сценске уметности, као и кинематографија) а предлог су могли да дају појединци, уметничка удружења и установе културе.

Комисија у саставу **Михајло Пантић** (председник), **Зоран Цвијановић**, **Светозар Радовић**, **Милан Гуговић**, **Љиљана Мишовић**, **Драган Драгојловић**, **Бранка Радовић**, **Дринка Гојковић** и **Драган Срећко**, предложила је Влади Србије списак од 256 имена уметника за које је сматрала да су дали посебан допринос и унапредили област своје уметничке делатности. Пре него што је Влада донела одлуку (прво је тачка «националне пензије» скинута са дневног реда седнице, а затим, сутрадан,

експресно поново стављена), списак је проширен са још два имена, тако да ће укупно 258 уметника добити новчани додатак у износу од 50.000 динара, као посебно признање за допринос српској култури.

Предлог Комисије, а потом и одлуку Владе, пратиле су различите реакције и мишљења. Музичари џез музике сматрају да су деградирани, јер од 29 предложених уметника само се четворо нашло на списку, неки уметници нису могли да остваре «националну» јер немају претходно остварену ни регуларну пензију, а поједини, који су са 12 хиљада динара пензије готово социјални случајеви, нису могли да се нађу међу добитницима овог додатка јер нису успели да прибаве све папире (на пример, држављанство), итд.

Међутим, већина, како оних чија су дела процењена као посебно значајна тако и оних који нису добили «зелено светло», слажу се у једном – добијање «националне пензије» много је више питање части него новца.

(Наставак на 12. страни)

баш ове године, уверити у супротно попунивши им мало «рупе» у кућном буџету, бар док трају празници.

Мирослав Мектеровић

Ко су добитници

Драгослав Аксентијевић, појак, Слободанка Цаца Алексић, редитељ, Мира Алечковић, књижевник, Радомир Андрић, књижевник, Момчило Антоновић, сликар, Ирина Арсикин, оперска певачица, Светомир Арсић Басара, академик, Горан Бабић, књижевник, Константин Бабић, композитор, Сава Бабић, књижевни преводилац, Радмила Бакочевевић, сопран, Јањош Бањаи, књижевник, Мира Бањац, глумица, Милица Барић, музички уметник-харфа, Вера Белогрић, редитељ, Бојан Бем, ликовни уметник, Никола Бертолино, књижевни преводилац, Милан Бесарабић, ликовни уметник, Ана Бешлић Месаровић, ликовни уметник, Јованка Бјегојевић, балерина, Михаило Блам, џез музичар, Коста Богдановић, ликовни уметник, Петар Божовић, глумац, Светлана Бојковић, глумица, Косара Бокшан Омчичук, ликовни уметник, Радослав Братић, књижевник, Мирко Булован, диригент, Златан Вауда, композитор, Властимир Велисављевић, глумац, Владимир Величковић, ликовни уметник, Бранка Веселиновић, глумица, Карољ Вичек, филмски редитељ, Јелица Војиновић, глумица, Олга Војновић, глумица, Соња Вукићевић, балерина, Мирјана Вукмировић, преводилац и песник, Ратко Вулановић, вајар, Венијан Вучинић Турински, ликовни уметник, Радомир Вучић, балетски играч, Бранко Вучићевић, филмски уметник, Властимир Гаврик, филмски и ТВ сценограф, Стеван Гардиновачки, глумац, Влатко Гилић, редитељ, Милица Глишић, вајар, Предраг Цуне Гојковић, вокални солиста, Радомир Дамјановић Дамјан, сликар, Милован Данојлић, књижевник, Оскар Данон, композитор, Мирослав Миња Дедић, редитељ, Љубомир Денковић, вајар, Вељко Деспотовић, сценограф, Милена Дравић, глумица, Биљана Драговић, костимограф, Љиљана Драговић, костимограф, Бора Драшковић, редитељ, Живко Бак, ликовни уметник, Љубиша Ђидић, књижевник, Вишња Ђорђевић, балерина, Младомир Пуриша Ђорђевић, филмски уметник, Димитрије Ђурковић, редитељ, Добрица Ерић, књижевник, Иво Егеровић, уметнички фотограф, Миодраг Живковић, вајар, Велимир Живојиновић, глумац, Живојин Живојновић, књижевни преводилац, Велимир Животић, глумац, Милица Зајцев, балерина, Петар Ивановић, диригент, Оља Ивањицки, ликовни уметник, Србољуб Игњатовић, књижевник, Бора Иљовски, ликовни уметник, Младен Јагушт, диригент, Милорад Јакшић Фанђо, филмски уметник, Душан Јанићијевић, глумац, Јован Јанићијевић, књижевни преводилац, Михајло Јанкетић, глумац, Љубодраг Јале Јанковић, ликовни уметник, Мирослава Мима Јанковић, глумац, луткар, Миодраг Јаноски, диригент, Олга Јанчић Фрол, ликовни уметник, Станислава Стана Јатић, костимограф, Олга Јеврић, ликовни уметник, Иван Јевтић, композитор, Ђорђе Јелисић, глумац, Арсеније Јовановић, редитељ, Божана Јовановић, костимограф, Душан Дука Јовановић, глумац,

Ксенија Јовановић, глумица, Јован Јовичић, музички уметник, Александар Јоксимовић, ликовни уметник, Бреда Калеф Симоновић, оперска певачица, Растислав Камбасковић, композитор, Момчило Капор, књижевник, Бошко Карановић, ликовни уметник, Нада Кнежевић, вокални солиста, Вероника Ковач Виткаи, првак опере, Драган Колунџија, књижевник, Владимир Комад, вајар, Радивоје Константиновић, књижевни преводилац, Радомир Константиновић, књижевник, Вера Костић, балерина, Веселин Костић, књижевни преводилац, Војислав Воки Костић, филмски уметник, Олга Кострешевевић, књижевни преводилац, Ерих Кош, књижевник, Радован Крагуљ, ликовни уметник, Петар Краљ, глумац, Момчило Крковић, вајар, Звонимир Кретић, оперски певач, Вук Крњевић, књижевник, Богдан Кршић, графички уметник, Војислав Куцуловић, оперски певач, Мирослава Лалић, књижевни преводилац, Владислав Лалицки, сценограф, Петар Лаловић, филмски уметник, Соња Лаптанов, балерина, Петар Латинковић, редитељ, Владислав Лашић, филмски уметник, Милета Лесковац, сценограф, Мирко Ловрић, ликовни уметник, Владимир Логунов, балетски играч, Драгомир Драган Лубарда, ликовни уметник, Иванка Лукатели, балерина, Александар Луковић, ликовни уметник, Никола Мајдак, филмски уметник, Душан Макавејев, филмски уметник, Рајко Максимовић, композитор, Јован Маљоковић, џез музичар, Милица Манојловић, диригент, Владимир Маренић, сценограф, Ђорђе Марјановић, вокални солиста, Ержебет Марјаш Брзић, балерина, Младен Марков, књижевник, Миљивоје Марковић, музички уметник, Оливера Марковић, глумица, Радомир Марковић, глумац, Даринка Матић-Маровић, диригент, Дејан Мијач, режисер, Томислав Мијовић, књижевник, Душан Миладиновић, диригент, Милица Миладиновић, оперска певачица, Драгомир Милеуснић, академски вајар, Дана Милошевић, преводилац, Олга Милошевић, оперски певач, Никола Коља Милуновић, ликовни уметник, Бранко Миљуш, сликар, Боривоје Миросављевић, мајстор фотографије, Никола Митић, оперски уметник, Милица Мићић-Димовска, књижевник, Дејан Михаиловић, диригент, Драгослав Михаиловић, књижевник, Милорад Бата Михаиловић, ликовни уметник, Гордан Михић, филмски уметник, Добрило Ненадић, књижевник, Милан Ненадић, књижевник, Предраг Нешковић, ликовни уметник, Данило Николић, књижевник, Добрило М. Николић, графичар-дизајнер, Милица Николић, књижевни преводилац, Лола Новаковић, вокални солиста, Рајко Петров Ного, књижевник, Гроздана Олујић, књижевник, Петар Омчичук, ликовни уметник, Мира Остојић, костимограф, Душан Оташевић, ликовни уметник, Јован Лого Ото, вајар, Милорад Павић, књижевник, Љубомир Павловић Фис, дизајнер, Александар Павловић, музички уметник, Иванка Павловић, књижевни преводилац, Петар Пајић, књижевник, Василије Пантелић, глумац, Ђура Папхархаји, књижевник,

Мухарем Первић, књижевник, Томислав Петернек, ликовни уметник, Бранка Петрић-Фехмиу, глумица, Жарко Петровић, композитор, Милутин Петровић, песник, Маринка Пец Галер, оперски певач, Лидија Пилипенко, балерина, Радивој Раша Попов, књижевник, Борислав Поповић, оперски редитељ, Љуба Поповић, сликар, Андреј Прегер, пијаниста, Бранислав Прелевић, књижевни преводилац, Миодраг Б. Протић, ликовни уметник, Адам Пуслојић, књижевник, Милица Кљајић-Радаковић, првакиња драме, Милош Радивојевић, филмски уметник, Душан Радич, композитор, Владан Радовановић, композитор, Миодраг Радовановић, глумац, Борислав Радовић, песник, Слободан Ракитић, песник, Вујица Решин Туџић, књижевник, Љубивоје Ршумовић, књижевник, Јелисавета Сека Саблић, глумица, Драгиша Савић, диригент, Мирослав Савићевић, књижевник, Љубиша Самарџић, глумац, Живан Сарамандић, оперски певач, Петар Сарић, књижевник, Миодраг Сибиновић, књижевни преводилац, Војислав Симић, композитор, Душан Симић, балетски играч, Никола Симић, глумац, Зоран Симјановић, филмски уметник, Душанка Сифниос, балерина, Звонимир Скерл, композитор, Анђелка Слијепчевић-Штрбац, костимограф, Радмила Смиљанић, оперски уметник, Љубица Цуца Сокић, ликовни уметник, Ружица Сокић, глумица, Младен Србиновић, ликовни уметник, Бранислав Стајевић, вајар, Владимир Стаменковић, драматург, Миомир Мики Стаменковић, редитељ, Милан Станојевић, ликовни уметник, Мила Станојевић-Бајфорд, драматург, Милица Стевановић, ликовни уметник, Тодор Стевановић, ликовни уметник, Миленко Стефановић, музички уметник, Југана Стојановић, књижевни преводилац, Милка Стојановић, оперска певачица, Властимир Ђуза Стојиљковић, глумац, Станиша Стошић, вокални солиста, Мира Ступица, глумица, Лидија Суботин, књижевни преводилац, Давид Даф Тасић, глумац, Предраг Тасовац, глумац, Боривоје Тодоровић, глумац, Мирољуб Тодоровић, књижевник, Драгољуб Раша Тодосијевић, ликовни уметник, Душан Трбојевић, пијаниста, Јован Ђирилов, драматург, Љубомир Убавкић Пендула, глумац, Танасије Узунковић, глумац, Рената Улмански, глумица, Ђерђо Фејеш, драмски уметник, Филип Давид, књижевник, Флорика Штефан, књижевник, Ибрахим Хаџић, песник, Зоран Христић, композитор, Јан Хусарик, наивни сликар, Бисерка Цвејић, оперска певачица, Петар Цветковић, песник, Љиљана Црепајац, књижевни преводилац, Марија Црнобори, глумица, Војислав Чолановић, књижевник, Иван Чоловић, есејиста и преводилац, Божидар Џмерковић, ликовни уметник, Крсто Шканата, филмски уметник, Добрила Шокица, глумица, Здравко Шотра, редитељ, Мирко Шоуц, композитор, Бранимир Шћепановић, књижевник, Дринка Радовановић, скулптор, и Александра Слађана Милошевић, музичар.

М. И.

НАШ САГОВОРНИК: НЕДА АРНЕРИЋ

Глума ме је пожелела...

Понекад зажалим што се нисам родила два века раније, али ко зна – можда и јесам

Унека прошла и садашња времена **Славко Штимац** је био и остао чудо од детета нашег филма, а **Неда Арнерић** чудо од девојчице. И од првог филма «Сан» па до овог последњег «Промени ме» Неда је стасавала и као жена и као глумица. Данас би рекли: икона нашег филма. А овај разговор то и потврђује.

Крај је седме године 21. века, праве се разни биланси. Наши ратари имали су сушну годину, а да ли је Ваш биланс био плоднији?

– Да не бих доживела неку «сушну годину» покушавам да увек одржим равнотежу тако да уео живот, чини ми се, тапкам у неком не потпуно полазном периоду већ онако одржавам своје стабло. Храним га, радим, не превише, не премало, већ онолико колико мислим да је потребно да бих трајала.

Значи трајање?

– То је у нашој професији најважније. Нема спавања на ловорикама, увек само доказивање и потврђивање испочетка. То је леп али и стресан посао.

Дакле, радите оно и што умете и што волите. Да ли ће Вас због тога предложити за онај актуелни камен спотицања звани изузетне пензије за изузетне уметнике?

– Лично бих више волела да сам за ових 40 и више година рада имала прилику да сама уштедим а што би било нормално у некој другој земљи. Али, шта је ту је, боље да и та пензија буде мало већа него ништа.

У нека прошла времена, Ваши другари су сањали да буду пилоти или ватрогасци, а ви девојчице да будете глумице или певачице. И онда одједном тај Ваш сан постао је филм САН Пурише Ђорђевића. Како?

– Па, ето, десило се. Ја доста верујем у судбину, наравно да верујем и у таленат. Али без те судбине, зацртане унапред, или среће, назовите како хоћете, не може се успети у животу. Тако је природа осмислила. Ја јесам маштала да максимално испуним неке своје девојачке дане балетима, језицима, глумом... Од свега тога испала је само глума. Нисам сасвим сигурна да сам баш то желела. Али, изгледа, глума је мене пожелела, тако да ми се тај неки сан остварио пошто и даље тврдим да судбина постоји, да постоји нешто што управља нама, контролише нас и одређује ко ће и шта у животу да постигне, како, зашто и колико.

А после, читава ниска бисерних филмова нашег највећег романтичара филма Пурише Ђорђевића: «Јутро», «Подне»... Да ли бисте се тако лепо и постепено развијали као глумица да сте играли данашње, углавном романтичне тинејџерке, уместо тих ратних, али и романтичних партизанки?

– Апсолутно, јер сам тихо и скоро нечујно ушла у свет филма баш захваљујући великом синеасти, великом поети, великом интелектуалцу какав је **Пуриша Ђорђевић**, јер ме није тако младу оптерећивао великим захтевима наспрам моје мале и младе глумачке личности. И боље што је тај мој почетак био лаган али у великим делима чијег значаја тада сигурно нисам била свесна, него да су ми одмах дали неке веома тешке и компликоване улоге у којима се, можда, не бих снашла са својих 13-14 година. Бојим се да би тада фитиљ брзо сагорео и ко зна шта бих ја данас радила, можда не бих ни била глумица.

Дуго сте ликом били тај девојчурак од тринаест година, али, ипак, све чешће

играли зрелије девојке или младе жене. Јесам ли у праву?

– Па нормално, то иде са природом! И то је нешто што свака глумица жели, кад схвати да хоће то да буде, а ја сам то схватила негде са 16-17 година. Желела сам, борила се да добијем улоге које нису само симпатичне, младе девојке... тако да сам имала срећу да играм већ са 16 година драме и то тешке. Тако сам калила свој таленат, јер сам Академију, на жалост, прескочила, није било времена за њу.

Имали смо тада пуно кредитних пара у бившој Југи па се пуно и снимало, а Ви сте ишли од улоге до улоге, до оних које су се тада окитиле наградама у Пули и Нишу. Које су то награде и које улоге?

– Можда је прекретница у мојој глумачкој каријери била онда када сам, богме, имала већ двадесет година. Била је то улога у филму «Исправи се Делфина!» **Александра Ђурчинова**. То је био македонски филм посвећен јединој пливачици која је препливала Ла Манш, **Атини Бојаци**. Била је то збиља тешка улога, захтевала је зрелост, и за њу сам добила «Арену» у Пули и «Царицу Теодору» у Нишу. Касније је наишао један период без награда, али сам доста радила да бих све то опет некако крунисала Златном ареном за филм **Лордана Зафрановића** «Халоа, празник курви». То је редитељ од којег сам, можда, највише научила о филмском занату.

Позоришни глумци са «дасака које живот значе» повремено скокну до филмске целолуидне траке. Кад сте Ви са те траке скокнули на позоришне даске?

– Моја прва велика улога била је у позоришној драми «Никола Тесла» **Милоша**

Верујем у судбину

Црњанског у којој је **Теслу** играо **Раде Марковић**. Било је то у бањалучком Народном позоришту, док је била та велика Југославија многи глумци су играли у другим срединама... Тада сам се загрејала за позоришну глуму, а имајући Радета Марковића поред себе опет сам почела да копам по том много тежем глумачком занату, а то је позоришни. Од тада играм у позоришту и мислим да ме то много више испуњава него рад на филму. Лепо је што остану траке, касете и ДВД као успомене на то што сте радили. Али, сам период снимања врло брзо прође и заборави се, док рад на позоришној представи траје годинама и стално се дорађује, прилагођава, стално се машта и зато мислим да је то много тежи облик глуме.

Поново Вам честитам за улогу у последњем филму «Промени ме», јер сте врло суптилно, дискретно, са шармом и психолошки убедљиво одиграли савремену и преварену жену. А каква је Ваша новогодишња честитка нашем филму, себи, целом свету, милим и драгим...?

– Волела бих некако кад бисмо могли сви да се окренемо мало више себи и својим најдражима. Мислим да смо почели да безглаво јуримо пред овај 21. век и то ми никако не одговара, поготово што сам сигурна да и старијима, вашим читаоцима, то не лежи. Зато понекад зажалим што се нисам родила два века раније, али ко зна – можда и јесам.

Бора Ољачић

МОЛИМ ЗА РЕЧ

Цео свет ће ускоро дочекивати Нову годину, само ће Карла Дел Понте у Хагу чекати Ратка Младића.

Посланицима и министрима није потребан Деда Мраз. Они сами себи – повећавају плате.

Две хиљаде седме запали смо у потрошачку кризу, али ћемо две хиљаде осме направити корак даље.

Пошто ће им јануарско повећање бити исплаћено тек у фебруару, пензионери ће Нову годину дочекивати у марту.

У новогодишњој ноћи неко ће имати на трпези печено прасе с јабуком у устима; а неко неће имати ни за јабуку.

Дејан Патаковић

(Игњат Гатало)

Мало данас, мало сутра

Не попуштају они. Не попуштамо ни ми. Не попушта ни брвно.

Нису занатлије, а мајсторски наплаћују дневнице.

Пензионерима се поправља стандард. Мало данас, мало сутра.

Не прозивајте владу. Можда не зна одговор.

Радомир Станојковић

Доскоци

Динар има пливајући курс, али мени треба појас за спасавање.

Држали смо их на одстојању, док нисмо схватили да су нам далеко одмакли.

Ко има више лица, може да бира право.

Приватизација друштвене имовине је прилика да се сиромашни духом обогате.

Раде Ђерговић

Стојте галије царске

Наша обећана брда и долине не би открио ни Колумбо.

Све тече по плану, који нам је пао у воду.

Стојте галије царске. Србија нема море.

Од како користим маст за очи, гледање кроз прсте ми иде као подмазано.

Зоран Богдановић

(Брана Никוליћ)

РЕКЛИ СУ О... ДОБРУ

Сви људи не могу бити богати и значајни, али сви могу бити добри.

Конфучије

Проверите да ли сте заиста добар човек. Помозите онима који вам не могу узвратити.

Душан Радовић

Само човек није захвалан за добра која му учиниш.

Етиопска пословица

Није добро заборавити добро; добро је сместа заборавити шта није добро.

Курал

Кад чинимо добро, потребно је да га чинимо с радошћу.

Талмуд

Једини начин да обавежемо људе да говоре добро о нама – да и чинимо добро.

Волтер

Онај који учини добро дело нека ћути, онај који га прима нека прича.

Сенека

Добро које рачуна на противуслугу није добро.

Кинеска изрека

Човек превише добар за свет, често није добар за своју породицу.

Јеврејска изрека

У добро верује само оно мало људи који га и чине.

Мари Вебнер-Ешенбах

Који и мала добра чини, он ће и велика кад могне.

Марко Миљанов

Немојте се уморити чинећи добра дела, јер ћете кад дође време желети благослов.

Нови завет

Ништа није само по себи ни добро ни лоше, зависи само шта о њему мислимо.

Шекспир

Ко живи у добру, а тражи боље, нека се не жали кад га снађе горе.

Кунг Фу Це

(X)уморне МИСЛИ

Да су знали да их чекају Танталове муке, људи не би пали с Марса.

Није важно што нам политичари продају илузије ако су лепе и маштовите.

Сваког госта за три дана доста. Осим ако је туриста.

Да није Запада, Сунце би сваког јутра изгревало, а никад не би залазило.

Витомир Теофиловић

НОВОГОДИШЊА ПРИЧА

Једногласан избор

Као и увек, седница је била веома бурна. Смењивали су се говорници, падале су и лаке, а нарочито тешке речи, посланици су се јављали по пословнику, а о репликама и да не причамо. Како изабрати право, најбољег и најстручнијег кандидата, а да све странке буду задовољне.

– Као најмногбројнија странка заслужили смо да кандидат буде наш, зајапурио се високи млади човек, познат по својој ватрености и нетолеранцији.

– Неће моћи ове ноћи, одговорио је омањи представник друге странке, пацифиста по убеђењу, који је ратовао једино са падежима. – Ми овог пута нећемо попустити.

– То ћемо тек да видимо, ваљда се и ми питамо, енергично лупи о говорницу посланик, звани антибиотик, јер тражи реч сваких шест минута.

– Питате се, наравно, али кад бисмо се шалили. Зграбили сте онолика места у управним одборима и није вам доста.

Тада се за реч јавио један од најстаријих и најискуснијих. Разложно, мирно, бираним речима дао је свој предлог и уперо прстом на младића у трећој скупштинској клупи:

– Био бих веома срећан кад бисмо сви изгласали нашег младог колегу. Тек му је 25 година, завршио је два факултета, специјализовао се у иностранству, лепо васпитан, никад није опсовао, за свакога има лепу реч и, да подсетим, он је нестраначка личност. Даме и господо, покажимо своју одговорност и демократску свест. Нека гласање почне.

И гле чуда, сви подигоше руку и дадоше глас за свог образованог, стручног и ванстраначког колегу.

Тако је једногласно изабран Деда Мраз за 2008. годину.

Дејан Патаковић

(Миодраг Величковић)

Конфете

Конфете су као рачуни. Стижу са свих страна.

Нова година је као кредит. Једном славио – дуго отплаћујемо.

Не треба политичарима да купујемо за Нову годину играчке. Ионако се стално играју народом.

Шта ће нам свећице кад на све стране сијају – афере.

Очеличио сам живце. Гледао сам конзумације за Нову по нашим хотелима!!

Пазите да вас у новој години не прегазе ни ауто ни време.

Не желимо у Новој години слатка обећања већ – слadak живот.

Душан Старчевић

ПРИГОДНА ЧЕСТИТКА ПРИ СМЕНИ ГОДИНА	ТАРИОНИЦА	УБЛАЖИТИ НЕКЕ УДАРЕ	СКРАЂ. ЖЕНСКО ИМЕ	ИСТОК-ЈУГО-ИСТОК (СКР.)	МЛАДО МАЧКЕ	ПРКОСНО	ХЕМИЈСКИ СИМБОЛ РАДИЈУМА
МУШКО ИМЕ							
ПОЗНАТИ ИНДИЈСКИ СПЕВ							
ЉУБАВНО ПЕСНИШТВО							ФОЛК ПЕВАЧИЦА, НАДА
ЋИРИЛО ОДМИЉА				КРАЈ МУЗ. КОМАДА НЕМ. ХЕМ. АДОЛФ			
ВЕТАР СТАРИХ ГРКА			ОЗНАКА БЕЛГИЈЕ ПУШТАТИ МИРИС		НАРОДНА БАНКА СКРАЂ. ЖЕН.ИМЕ		
ЦРТАЧ АНИМАЦИЈА							
НИЗИНСКО ЗЕМЉИШТЕ						ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ ГЕОМЕТ. ТЕЛО	
ОСОБА ТВРДОГ СРЦА							
ОЗНАКА ВОЛТА	МАЊИ ВИР ИМЕ ГЛ. МАРВИНА						СИМБОЛ СИЛИЦИЈУМА
РЕЧНИ РИБАР				ХЕМИЈСКИ СИМБОЛ ЛАНТАНА	ОСОВИНА (СКР.) ТРЕМ		
2008	ПОЈАВА НА ВОДИ (МН.)						
ОЗНАКА ГРАМА	РЕКА У ЧИЛЕУ САЛАМУРА						СИМБОЛ НАТРИЈУМА
МЕРА ОТПОРА СТРУЈЕ		ИМАГИН. ОЗНАКА БЕЛЕЖНИЦИ		ЉУТИ КОРЕН ЛИЧНА ЗАМЕН.			
ДЕО НЕДЕЉЕ			ВИДОСАВА (ОДМИЉА) ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ				
ПОДСМЕХ							РИМСКИ БОГ ЉУБАВИ
КОНЦИ, ВЛАКНА				УЗВИК ЈУРИША ЛИЧНА ЗАМЕН.			
ПРОУЧАВАЛАЦ АНАТОМИЈЕ						ОЗНАКА МАЛТЕ СТОЈАН АРАЛИЦА	
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ИМЕ ШАХ. НИМЦОВИЧА ИТАЛИЈА				ЗАЧИН ЗА ЈЕЛО ОЗНАКА РУБЉЕ		
ДЕТАЉАН ОПИС ПУТА							

Решење из прошлог броја

ВОДОРАВНО: уступак, капама, глачало, травар, Рада, ерг, ерато, ода, скеле, алем, жо, Пескара, ама, Ела, метвица, ат, Нера, Јонке, Ети, одело, рис, Орич, Санела, ноетика, трапез, Анкаран.

ОПРЕЗНО СА ЂАКОНИЈАМА ТОКОМ ПРАЗНИКА

И мера на трпези

Здравље је најдрагоценије што поседујемо па га не би требало угрозити неодговарајућом и, уз то, преобилном храном

Да бисмо исцепали последњу страницу старог календара и заувек иза себе оставили 2007. годину, остало је нешто више од једне седмице. Пред нама је Нова година, од давнина уписана у «књигу важних датума» као празник наде и вере да ће се, управо у њој, остварити многи недосањани снови, да ће бити бериђетније, безбрижније, с много више љубави и пријатељства међу људима.

Све је тих дана сјајно и раскошно, налик на бајку. Друга страна је мало опорија.

Одрасли јуре и журе да за празничне дане припреме баш све онако како доликује. Јер, у Нову годину треба закорачити у новој одећи и уз пуну трпезу. На столу се неизоставно

мора наћи печеница, ћурка на подварку, погача, проја, пихтије, торта, разни старински ситни колачи...

Усред славља, мало ко помишља на властито здравље

након тако «јаке хране». Стога није реткост да већ 31. децембра, а и неколико дана потом, доста слављеника затражи медицинску помоћ. Једноставно, због повећаног холестерола покрену се каменчићи у жучном каналу, поскочи крвни притисак, узлупа се срце. И, уместо да са чашом шампањца у руци човек дочека одбројавање последних секунди старе године, он заврши у – Ургентном центру.

Зарад тога, ваља и те како повести рачуна о храни коју смемо да једемо да не

Суви расол за мамурлук

За оне који не могу да одоле богатој трпези, а посебно да избегну заливање добром капљицом, чини се да је руска компанија «СКС-алијанса» пронашла спасоносни «лек». Она је на руско тржиште пласирала препарат, тачније суви расол, под називом «гутен морген» који има отрежњујући ефекат, елиминише мамурлук, а, такође, и осећај надражљивости, умора, главобоље, гаси жеђ... А да све буде још занимљивије, препарат је сачињен по рецепту из времена Петра I, када је расол био најчешће примењиван у «брисању» мамурлука.

бисмо угрозили сопствено здравље и да бисмо се што дуже, окружени првенствено најдражним особама, веселили новогодишњим празницима.

Уз то, ово су и дани великог, предбожићног поста. Они који се држе православних завета имају посве другачије постављену трпезу. Она је, исто, препуна хране, али по здравље нешкодљивије. Обично се домаћин са гостима слади: печеном бундевом, медом, орасима, разноврсним варивима, рибом, киселом чорбом...

Отуд и ви, раздрагани и развеселени, слепим мислима, очекујући да закорачите у Нову 2008, не заборавите никако на своје здравље као нешто најдрагоценије што поседујете. Не заборавите на своје ближње али и на оне друге... Јер, оно што је свима

Пријатељ и помоћник душе

У познатој књизи «Монашка трпеза» коју су, према идеји Томислава Ракочевића, сачинили Душан Миловановић и Љубомир Вујакија, између осталог пише:

«Уочљиво је да је једном делу човечанства постао својствен перманентни хедонизам, док је други, већи део, потпуно унесрећен и у сталној беди и очају. Захваљујући сваковрсним стресовима, загађењу хране, воде и ваздуха отровима, зрачењу, имамо невероватан број алергија, које се готово из дана у дан умножавају, огромну листу обољења – рак, леукемију и друге до сада непознате болести, рађање нездравог потомства, напрасне измене наследних особина, сиду и друге неопорности, неумерено дебеле и неподношљиво мршаве. Храну треба употребљавати толико колико да тело, окрепљујући се, буде пријатељ и помоћник душе. А иначе ако тело измогне и душа слаби».

најпотребније и најважније на овој планети, без чега су сви свесно или несвесно несрећни, јесте – љубав.

Татјана Кршић

ОД ПОЧЕТКА НАРЕДНЕ ГОДИНЕ

Дужа листа лекова на рецепт

Предлог да се најсиромашнији грађани ослободе плаћања партиципације

Грађани нарушеног здравља којима су неопходни медикаменти, моћи ће од Нове године да добију још 170 лекова на рецепт. Ово је, без сумње, највеће проширење Позитивне листе лекова која већ садржи 1.500 медикамента који се издају о трошку Републичког завода за здравствено осигурање. Иначе, овим изменама на листу су уведена 64 сасвим нова лека. На Позитивној листи појављују се први пут неки савремени лекови за лечење псоријазе, астме и хроничне опструктивне болести плућа, ту је и нова терапија за лечење ХИВ-а. Грађани ће, убудуће, о трошку Републичког завода добити заштиту и од хепатитиса Бе. Осим тога, први пут се међу лековима на Позитивној листи налазе и лекови за лечење Кронове болести и улцерозног колитиса.

Према речима **Светлане Вукајловић**, директора Републичког завода за здравствено осигурање, од 1. јануара наредне године најсиромашнији грађани требало би да буду ослобођени плаћања партиципације у целисти – за лекове, али и за све прегледе. Овај предлог би, међутим, требало претходно да добије сагласност српске владе, а део је Стратегије борбе против сиромаштва. Уколико се то догоди, први пут би се материјално стање увело као предуслов за ослобађање од плаћања партиципације.

Т. К.

Упорни су срећнији

Смета вам нешто у вашем граду, комшилуку, али ви само слегнете раменима и кажете – не могу ништа да променим. Грешите. Сви можемо да мењамо свет. Нађите неки циљ, рецимо опремање оближњег парка новим справама или клупама, помагање око локалног склоништа за напуштене животиње, борбу за чисте воде... Узмите 10 минута, оловку и папир и напишите писмо које ће уверити друге да вам се прикључе. Будите упорни и успећете. Тако тврди психолог **Мери Пифер**, ауторка књиге Writing to Change the world.

– Будите кратки, јасни и нежни, каже Пиферова и додаје да у компјутерско доба не смемо да потценимо снагу руком писаног писма.

Ево прилике да нешто промените. Немојте очекивати да ће други све урадити за вас.

Признајте грешке

Иако се на први поглед чини као лош избор, када признате да сте погрешили то може да води бољим односима у радној средини, каже ново истраживање једног британског универзитета.

– Када сте искрени и преузимате одговорност за своје поступке, ваши сарадници

виде да их поштујете и цените – каже професор **Симон Перван**.

Додатни кораци за поправак штете, каже он, било да је реч о дужем останку у канцеларији или заједничком одласку на ручак, такође води развоју поверења међу пословним сарадницима.

Штиво за памћење

Сместите се удобно с добром књигом у руци. Резултати једног онлајн теста памћења, који је решило готово 30.000 Аустралијанаца, показали су да људи који читају фикцију имају боље памћење него они који не читају.

– Морате да изаберете прави материјал – каже неуропсихијатар **Ренди Шифер**, који је радио на овом истраживању. – Књиге с много ликова и сложеним заплетом резултираће развојем већег броја веза између можданих ћелија неопходних за памћење, него «лако штиво» које вам допушта да одлутате.

Ожиљци од речи

Нова студија на Флорида Стејт Јуниверсити показала је да људи који су у детињству били вербално злостављани, као одрасли имају већи ризик од депресије. Вербално злостављање укључује увреде, псовке, претње физичким насиљем и презирно понашање и коментаре.

Научници су проучили податке 5.614 особа од 15 до 54 године. Људи који су као деца трпели ружне речи

имају 1,6 пута више симптома депресије него они који су тога били поштеђени.

– Имају и два пута већи ризик да оболе од неког поремећаја понашања – каже шеф издавачког тима, психолог **Натали Сакс-Ериксон**. – Родитеље морамо да научимо да постоје дуготрајне последице вербалног злостављања. Јер, речи могу заувек да оставе ожиљке.

У АПАТИНСКОМ ДОМУ ЗА СТАРЕ И ПЕНЗИОНЕРЕ

Тихе молитве међу пауновима

Већина од око 180 станара ужива у излетима, биоскопским и позоришним представама или рођенданским прославама, али највише у својим најмлађим гостима

Апатин је од пре неколико година, када је приватизована Пивара, градић богаташа. Кажу да паре од Пиваре нису заобиле ниједну кућу јер је, у 60 година постојања ове фабрике пива и безалкохолних напитака, у њој радио бар по један члан сваке фамилије, а често и отац, син и унук. Добијене стотине хиљада евра утрошене су у куповину станова у Новом Саду и Београду, за градњу кућа, нови намештај, аутомобиле, путовања, проводе...

У том усхићењу које је тресло већину житеља овог градића, онајмање су учествовали најстарији, свесни пролазности материјалних добара, а жељни лепе речи, здравља и тихог, мирног кутка.

Патријархална средина штити остареле

Апатин, још од далеке 1888. године, има тај кутак за старе. У то време становници су углавном били Немци и Мађари, па је локални велепоседник **Антун**

Као зимска идила

Фернбах, под окриљем католичке цркве, основао дом за старе и немоћне, о којима су бринуле часне сестре Маријиног реда.

У међувремену су прохујали ратови, колонизације, мењала се друштвена уређења а и демографска

слика становништва. Данас је ова општина уистину мултинационална: у Пригревици су колонисти, углавном српске националности, у Купусини и Свилојеву већином Мађари, а у Сонти Хрвати; последња ратна дешавања довела су, због јефтине кућа, многе избеглице и расељенике у села у изумирању – па се опет прожимају културе, националности, вероисповести.

– Овде људи не дају лако остареле чланове породице на смештај у установу. Нити стари, све док их здравље служи, желе да напусте своје огњиште – каже дугогодишњи директор Дома за старе **Драган Мајсторовић**. – Углавном долазе када већ не могу без сталне медицинске неге, тако да је ова установа са пола свог капацитета заправо стационар. Зато и зачуде повремене изјаве министара

и државних секретара да болесни људи немају шта да траже у домовима за старе! Па где да оду људи који су при крају живота, а којима ни медицина више не може помоћи? У нашим домовима управо је 20-30 одсто тих места. Податак да од 180 корисника, што је тренутни капацитет Дома, њих двадесетак не поживи ни годину дана, не говори о лошој бризи о њима, него о томе да су породице и лекари претходно учинили све што је било у њиховој моћи. У тим случајевима дом је последња могућност, све док и у Србији не буду постојале установе за палијативно збрињавање.

Добро и угодно, а није скупо

Када је изграђен, Дом је био, за тадашње прилике, висококомфоран. Једносpratница у тихој слепој улици ширег центра града, окружена породичним кућама и утонула у зеленило свог дворишног парка, пружа станарима осећај живота у породици. Ту су клупице, цвеће и дрвеће, фазани, голубови и пауни, ту су псићи и вијетнамски прасићи, два муфлона и јелен лопатар, пони Златко са Златибора, и три домаће козе које станари често помзузу через млека пуног здравља.

Ову малу фарму здушно негује пензионисани железничар из Глине **Стеван Петровић**, кога су ветрови последњег рата одунали из завичаја.

– Све су животиње под мојом бригом – говори овај витални дедица који у јануару

Стална медицинска нега

Топло у друштву вршњака

Још смо за мегдана

улази у 90. годину живота. – Ја их и чистим и храним; донесу сељаци коју балу сена за преко зиме, па, кад пада снег, ми ставимо сено у јасле на дворишту, и уживамо гледајући их из топлот. Овај дом нам је добар, и није скуп, 17.000 динара месечно. Има лекара, и храна је добра. Ко има шећер у крви и масноћу, добије дијету.

У мушкој трпезарији у приземљу **Марко Курц** распрема столове после ручка.

– Ово радим од добре воље, ради рекреације. Износимо и смеће, волемо да нам је уредно. Ко пожели неки додаток уз јело, може да купи у радњи или на пијаци, где често идемо. Ма, нема ти стар човек велике захтеве. Нико од нас није одрастао у раскоши. Мало здравља, и пажње, и лепа реч...

Такмичење за најлепшу јелку

Просечна старост овде је само 70 година, јер ту живе и лакше душевно оболели. За њих су «прави рај» креативне радионице, од којих је баш једна у току. У Зрењанину је, 20. децембра, такмичење домова за избор најлепше украшене јелке.

– Сада спремамо гипсане фигурице, украсе од папира и стаклене воде – каже радни терапеут **Лидија Ердевик**.

У радионице долази око 50 корисника, а ово такмичење припрема њих десет. Тренутно је више мушкараца него жена које су, ипак, склоније ручним радовима. Неки корисници више воле да се баве баштом, цвећем, прављењем свећа; неким је задовољство да дежурају на портирници или у

трпезарији, а најновија пасија им је кување. Четвртом су куварске радионице у којима групе до 10 корисника спремају јело за себе и по својој жељи. Омиљене су им палачинке, а и рибљи паприкаш, који ће правити и за један и други Божић.

Драган Мајсторовић са једним од бретона

Сви који су покретни воле да иду на излете, у биоскоп или позориште, и воле прославе у Дому, поготово са живом музиком. Рођендани су последњег петка у сваком месецу, а о неким важним датумима организују се лепа дружења. А празником називају и дане кад им долазе гости, поготово они најмлађи. Недавно су уживали у јурњави деце из вртића и брзих кинеских прасића.

У апатинском Дому за старе живе и људи из других општина Војводине и Србије. Потребне Апатина нису веће од стотинак места. Зато и није у плану повећање капацитета, него само преко потребна реконструкција које ће подићи комфор и укупан стандард установе, а тиме и квалитет живота њених станара. О томе, као и сваком детаљу живота у Дому, предано брину запослени и директор Драган Мајсторовић, приврженик послу и људима којима се бави.

Кажу да је на 18.000 становника аутомобилима «пренасељеног» Апатина регистровано 10.000 возила. Добро је што се Дом налази у мирној улици до које углавном не допире њихова бука, па ће о Божићу, католици и православци, свако у свом делу собе преуређене у капелу, тиховати своје молитве Богу.

Ика Митровић

Пре поласка у «Русанду»

НОВИ САД

Милијардита боца – за бање

Од марта, када је основан, или, тачније, од априла када су пут «Русанде» у Меленцима кренуле групе чланова «Минаквиног» Фонда за хуманитарну помоћ «Социјална правда», близу пет стотина невољника из Новог Сада опорављало се, можда први пут у животу, у некој бањи.

Осим тога, многобројне самохране породице и други чланови Фонда добили су 2.200 картона минералне воде или сокова из «Минаквиног» производног асортимана.

Лепа вест за 3.630 садашњих и све будуће чланове «Социјалне правде» јесте да ће и даље бити одмора у бањи: ББ «Минаква» је на недавној хуманитарној аукцији продала милијардиту боцу, а сав приход уплаћен је у Фонд; боцу је откупила компанија Делта за 175.000 динара, а «Минаква» је додала још толико.

И. М.

СЕФКЕРИН

Весело у Карловцима

Пензионери из Сефкерина били су у гостима код пријатеља у Банатском Карловцу. Уз песму и игру, провели су незаборавно вече које се продужило до раних јутарњих сати, када су се опростили од својих домаћина.

В. Рајков

ВРАЊЕ

Новогодишњи поклон Драгани

Захваљујући председнику Удружења паралигичара «Врање» **Срђану Трајковићу**, а поводом Међународног дана инвалида, **Драгана Поповић**, која је у инвалидским колицима, добила је прилику да се запосли.

Драгана ће радити на фотокопир апарату, у киоску за који је новац обезбедила међународна организација «Хелп». Национална служба за запошљавање обезбедила је сто хиљада динара за ово радно место. На потезу је општинско руководство, које треба да одобри постављање киоска. Лепши новогодишњи поклон, како сама Драгана каже, не очекује ни од кога.

Р. Станојковић

Поздравна реч Срђана Миковића

ПАНЧЕВО

Прослава инвалида рада Војводине

Општинска организација Савеза инвалида рада (СИР) Панчева била је добар домаћин колегама из целе Војводине приликом овогодишње прославе Међународног дана особа са инвалидитетом. Ова манифестација имала је свој свечани и радни део, а покровитељ је било Министарство рада и социјалне политике Републике Србије.

Драги гости, између осталих, били су председник општине Панчево **Срђан Миковић**, члан Општинског већа Панчева **Сузана Јовановић**, председник СИР Србије **Божидар Цекић**, председник Савеза пензионера Војводине **Милан Ненадић**, председник СИР Војводине **Стана Свиларов**, потпредседник Савеза самосталних синдиката Војводине (СССВ) и председник општинске организације СССВ Панчево **Милосав Бодирога** и **Маја Милић** испред Националне службе за запошљавање.

Закони који се односе на инвалиде и њихов положај у друштву били су тема радног дела скупа, а о томе су говорили **Славојка Кљакић**, секретар СИР Војводине, **Милина Тушјак**, секретар Председништва СССВ, **Неђо Радмиловић**, стручни сарадник СИР Војводине, и два потпредседника ове организације **Стеван Радишић** и **Станко Нимчевић**.

М. Мектеровић

СЕВЕРНИ БАНАТ

Гестовни говор за боље споразумевање

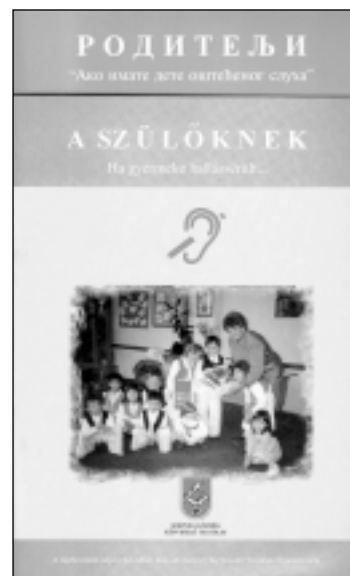
Међуопштинска организација глувих и наглувих за подручје северног Баната, која окупља 507 чланова у општинама Кикинда, Чока и Нови Кнежевац, издала је брошуру за родитеље деце оштећеног слуха на српском и мађарском језику, чије штампање је финансирала Скупштина општине Кикинда. Иначе, ова међуопштинска организација у последње време постиже запажене резултате, захваљујући и томе што друштвена заједница

испољава више слуха за њене потребе. Тако је неколико локалних курсева гестовног говора за чланове и њихове укућане омогућило њихово боље споразумевање, али ће се томе обучити и преставници неких јавних служби.

– Национална служба за запошљавање у Кикинди финансира информатичку обуку наших пет чланова чиме се стварају предуслови за њихово конкурисање за радна места доступна њиховим способностима –

каже Јелена Кларић, секретар Међуопштинске организације лица оштећеног слуха.

Ове године организовано је и шест трибина, претежно из здравства, као и неколико излета и дружења која је финансирало Министарство за рад. Оно је помогло и 31. републички фестивал КУД-ова лица оштећеног слуха у фолклору и рецитовању чији домаћин је била организација у Кикинди; први део смотре у пантомими и савременим

Брошура за родитеље на два језика

плесовима претходно је одржан у Лозовику.

С. Завишић

Кризе старости

Удружење послодаваца установа социјалне заштите старих и одраслих лица Војводине организовало је саветовање на коме су руководиоци и стручњаци (психолози, педагози, социјални и медицински радници) установа које се у Србији баве заштитом старих били су у прилици да чују занимљива излагања о разним аспектима ублажавања и преживљавања криза које доноси старост.

Проф. др **Јелена Влајковић**, др **Лидија Козарчанин**, проф. др **Нила Капор Стануловић** и проф. др **Тадија Ераковић** говорили су о многобројним малим стратегијама које су, заправо, велика помоћ у превладавању криза у старости, како корисницима, тако и запосленима који се њима баве.

Социјални радник **Звезда-на Терзић** и психолози **Маја Бабић** и **Исидора Петковић**, као практичари, представиле су различите облике превенције кризних стања.

И. М.

Старина обавља свакодневне домаће послове

МОКРА ГОРА

Живи у две државе

Павле Микавица из Пањка, најудаљенијег села месне заједнице Мокра Гора, иако из родног села није макао већ девет деценија, ипак свакодневно прелази државну границу, обављајући свакодневне послове у свом, сеоском домаћинству.

– Рођен сам пре 83 године у овом селу, на граници са Босном. Кућа ми је у Србији, а штала у другој држави. Преко границе ми је и ливада на којој свакодневно напасам стоку, а јабуке и шљиве подједнако добро рађају са обе стране државне међе. Моја шума, на неколико стотина метара од куће, некада је била власништво **Смаил Аге Ченгића**, а граници је, говорили су моји стари, зацртао нико други до сам **Фрањо Јосиф** – прича Павле.

Тако живи Павле Микавица, човек који, не мичући од родног прага, небројено пута сваког дана прелази из једне у другу државу, а да му за то не требају ни пасош, ни лична карта.

Б. Миловановић

Без чека нема маркице

Најстарији Београђани који чекају решење о пензионисању, што понекад зна да потраје и до шест месеци, не могу да купе маркицу за превоз јер ГСП у Београду не признаје потврду о томе да је поднет захтев за пензију. За разлику од других, па и Завода за здравствено осигурање при издавању здравствене књижице, који прихватају ову потврду, градски превозник то још не уважава.

У образложењу се наводи да је Одлуком о правима и обавезама корисника у јавном превозу прописано да се претплатна маркица може извадити само уз правоснажно решење.

У својеврсном »новчаном вакууму«, пензионери су још принуђени и да купују појединачне карте за превоз, што није мала ставка. У овом тренутку око 4.000 пензионера чека на правоснажно решење и сви они морају да купују карте за јавни превоз, уместо да им буде омогућена куповина претплатних маркица.

М. И.

У НОВОМ САДУ ОДРЖАН ЗАНИМЉИВ ФЕСТИВАЛ

Хлеб са четири континента

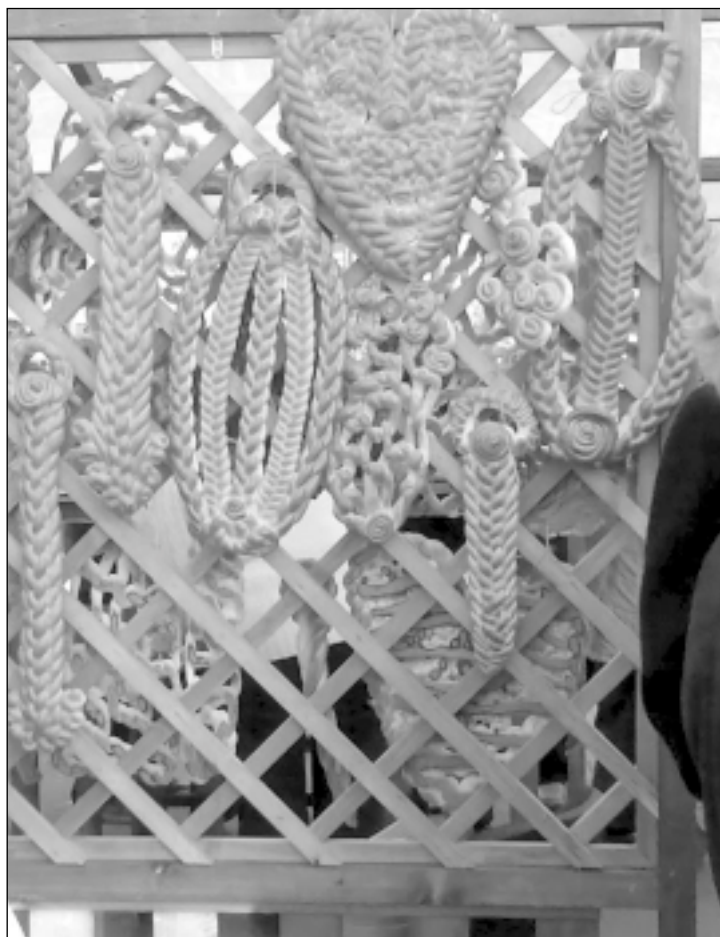
Новосађани су почетком месеца, у оквиру тродневног Фестивала хлеба, били у прилици да о овом, нашем народу најважнијем прехранбеном артиклу, сазнају много више. «Хлеб наш насушни» тема је о којој се може говорити културолошки, антрополошки, симболички, религијски, технолошки, гастрономски, а и социолошки.

У Градској кући постављена је међународна изложба «Хлеб – културна баштина», а у Галерији УПИДИВ «Руски рекламни плакат са темом хлеба и пекарства од 1895-1959».

Мада су ове изложбе биле добро посећене, највеће интересовање Новосађана привукле су етно-кућице на Тргу слободе са производима највећих пекара и института из Србије.

Тако су радници лабораторије Новосадског института за прехранбене технологије замесили хлеб из целог света – од брашна са четири континента, симболишући тиме мешање народа и култура.

Међу најупорнијим дегустаторима разних специјалних послужења од хлеба, хлебног теста и пецива, били су најстарији и деца. За разлику од већине

произвођача који су више продавали, а мање нудили на пробу своје производе, радници београдског «Класа» великодушно су износили корпице разноврсних, врућих и укусних пецива пред своје дегустаторе. Неколико учитељица дошло је са групама школске деце, од којих су неки први пут пробали леба и масти, на чему су одрасле многе генерације пре њих.

Код нас се о хлебу највише говори и пише кроз његову цену, а превагу над квалитетом најчешће односи квантитет. Желећи да и наши произвођачи, као и народ, почну да мало више воде рачуна о квалитету хлеба, организатори Фестивала уприличили су такмичење за најбољу војвођанску циповку.

Стручњаци су већ првог дана дали свој суд: представници Новосадског института за прехранбене технологије оценили су да су најбољи «војвођански округли леба» замесили пекари пекаре «Киkinда».

И. Митровић

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Ни коринђара, ни коледара

Не очајавајмо што је мрачна бестидност завладала свуда око нас, него посрамимо све оне бахате лакомости које живе на толиком јавним местима

Одлете, чедо моје, још једна година! За који дан почеће осма у овом миленијуму. А као да је јуче било оно грозничаво припремање света за улазак у двадесет први век. Уз ратове, болести и епидемије, сиромаштво, мафијаштво, загађење и човека и Земље, мало је шта доброг донео!

Изокренуло се, чедо моје, све се изокренуло! У државама, у народима, у људима и обичајима. Читам скоро у неким новинама како је умрла једна богата баба која наследство није оставила унуцима, него свом малом белом керу. И сад, прича жена која чува тог

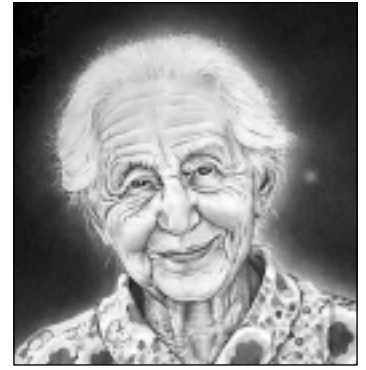
богатог кера, стижу претње да неко оће да га убије, па је ондак склонила керифа у сигурну кућу за псе! Поред толико сиромашних људи и бескућника, и оних које туку и понижавају чланови породице, они граде те куће за керове...

Сила, дете моје, сила од пара, моћи и празног живота укинула је и људску доброту, и милосрђе, и љубав за ближњег свога. Па кад дође Божић, највећи хришћански празник, сви се утркују да куповином скупих поклона надоместе ближњима љубав и пажњу коју нису стигли или више не умеју да покажу!

Гледам на телевизији, већ су почеле оне бесомучне куповине. А кажу, на пример, да више од четири милиона Британаца још отплаћује поклоне од прошлог Божића...

Е, љуби те баба, какви су били дивни празници у моје време! Велики су снегови падали, а мраз стиско до пуцања коре на дрвећу, па се говорило како Божић стиже на белом коњу. Ми, сеоска дечурлија, радовали смо се прво католичком Божићу, па смо на њино Бадње вече ишли да коринђамо испод прозора наших комшија, па све још једном, две недеље касније.

И ти си, чедо моје, ономад коринђала по селу са дечицом. Некад сте сви, као породица, долазили баби да прославимо празник. Не знам која се од нас две више радовала. Док сам украшавала велики хлеб – главни божићни колач, знала сам да ћеш хтети да пипнеш и птицу од теста, и класје пшенице, и ружу. Како си само била важна кад си с дедом, покој му души, чекала да се на Бадње вече упали звезда Даница, па да у кућу унесете сламу. Он би тада поздрављао укућане речима: «Клањам се Христовом рождеству. Добро вече, честитам вам Бадње вече». Ми, укућани, питали смо га шта нам носи, а он је, одговарајући «здравље, мир и весеље», распростирао сламу по кући. Тиме је у кућу уносио Божић, а ја сам га посипала зрневљем жита. Ти си се радносно ваљала по слами, пијукала и махала ручицама попут пиленцета. Деда би из украшене и препуне корпице узимао четири ораха и бацао

унакрст у сваки угао собе. Ондак би сви поседали за посну софру, и у лепом расположењу јели пасуљ, кувану рибу, резанце с маком, суве шљиве... А сутрадан, на Божић, омрсили се после дугог поста...

Тако је бивало ономад. Из године у годину све је мање коринђара – побегли млади са села, па децу рађају у граду. Нема више ни оне лепе изложбе божићних колача у пенџерима, ни деце која би декламовањем Рождества и божићних песмица пунила торбице орајима и колачићима. Ни коринђара, ни коледара да отворе врата домова усамљених стараца, да приме суву шљиву, орај, неку парицу и колачић.

Ал зато, читам, наша деца по градовима пригрлила многе стране обичаје, праве «ноћ вештица». А родитељи, и који оће, не могу то да забране! Бојим се те страшне моде, и волела бих, љуби те баба, да никад не прихватиш та зла, него да хришћански помажеш тамо ди год можеш. Нека те у томе воде речи нашег преблагот патријарха Павла, за чије се здравље ових дана молимо:

– Да могу стићи, васкрсли Бог ми је сведок, пред црквама, болницама, па и пред луксузним дворанама за банкете и модне раскоши, стајао бих и лично просио за страдалну нашу браћу, сестре и децу. Свако од нас требало би, на један активан начин, да посрами све оне бахате лакомости које живе на толиком јавним местима, а не да се само згражамо и очајавамо што је мрачна бестидност завладала свуда око нас!

ФИЛОЗОФИ ОПШТЕ ПРАКСЕ

СРЕЋНА РЕЛАТИВНО НОВА ГОДИНА

Кад ме тај пријатељ упита како сам, ја кажем: добро. А кад ја њега упитам, он одговори: релативно добро. Зашто, питао сам га једном. Па, рече он, зашао сам у године кад не могу сто посто бити и добро и здрав. Затим наша и светска ситуација такође нису сто посто добре и зато увек на отпоздрав кажем да сам релативно добро. Кад мало промислим, човек је у праву и то није никакав песимизам већ једна потпуно реална процена. Зато сада на крају седме године овог века мирне душе могу свима да пожелим: срећна релативно Нова година. Или: све релативно најбоље. Или: добро релативно здравље. Или: желим вам у идућој години релативно добру плату. Збиља је тако, а ако мислите другачије неће ми сметати кад ми пожелите не релативно већ сто посто срећну Нову. Али, на крају идуће године, да ми то и статистиком и бројкама докажете. Тек тада ћу вам поверовати да ова наступајућа 2008. није релативно срећна већ сто посто срећна, берићетна, мирна, здрава и најбоља година на почетку новог века и новог миленијума.

Борос

Унука Ика

Честитамо и ми вама

Поштована редакцијо,
Ваш сам редовни читалац годинама уназад. Није да се увек слажем са свим што напишете, некад се и наљутим што нема нечега за шта мислим да би требало да нађе место у овим нашим новинама, али углавном ми се новине допадају. Имам утисак да у последње време нешто мало мењате, али добро је – надам се да ће тако и даље бити и

да ћемо следеће године читати о свему што нас занима.

Иначе, ово сам писмо хтела да напишем да вам као читалац пожелим све најбоље и честитам и ја вама Нову годину, јер ви нама стално честитате, па да, ето, и читаоци честитају вама.

Нека вам је срећна и успешна 2008. година и нека наш и ваш лист буде још бољи на обострано задовољство.

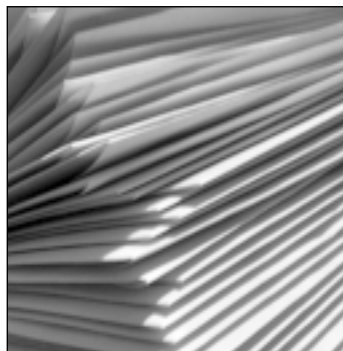
Б. Панић, Зајечар

Неправедан ваучерски модел

Тешко је на бази економске логике схватити предлог концепта закона о бесплатној подели акција за преко четири милиона грађана који до сада нису добили акције. Још је чуднији предлог да исти број и вредност акција добијају сви грађани који су постали пунолетни закључно са 31. децембром 2007. године и они који су стекли држављанство Србије закључно са 30. јуном ове године. Бесмислена је таква егализација поделе бесплатних акција која искључује године радног стажа, које су у садашњем Закону о приватизацији биле основни и једини критеријум. Без обзира на све недостатке у досадашњем, вишегодишњем процесу приватизације, неморално је и правно неодрживо да се, при крају приватизације, руши актуелни Закон и да се, без ваљаног образложења, пређе на ваучерски модел и изједначи право особе која је тек напунила 18 година са правом оних који имају деценије радног стажа или су већ у пензији. Досадашњим начином приватизације држава би задржала 51 одсто капитала, односно управљачку (златну) акцију, с тим што би требало обезбедити да приход од приватизације преосталих јавних предузећа не сме да се, преко буџета, одлије у јавну потрошњу, већ би требало да служи за бржи развој приватизованих фирми.

Р. Марковић, Београд

ПИШИТЕ НАМ,

Драги читаоци,
Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је др Александра Костића број 9, 11000 Београд или електронском поштом, на proffice@pioz.org.yu.

Поштар не звони ни једном

Знам да поштари више не доносе пензије на кућне адресе, знам и зашто и могу то да разумем, али ми у Кнежевцу (општина Раковица) од када имамо новог поштара, а то је неколико месеци уназад, више не знамо када треба да одемо по своје пензије. Стари поштар (не по годинама, по искуству) увек је налазио начина да нас обавести ког дана и у колико сати да дођемо по пензије у пошту у крају. Овај нови као да пролази изнад кућа, колико год га чекали никад га не видимо, тако да нам се дешава да по два-три дана заредом одлазимо у пошту док коначно не примимо пензију. Нико од нас није баш млад, уосталом пензионери смо, а до поште је на добром парчету пута повелика узбрдица. Чујем да се жале и млађи да му на памет не пада да позвони на капију или на врата и провери има ли неког код куће, него само остави цедуљу у сандуче, а док они дођу с посла пошта више не ради. Па, ако неко ово прочита, можда ће се нешто на боље променити у нашем крају, бар по том питању.

Ј. Илић, Београд

КОРИСНЕ АДРЕСЕ

ГЕРОНТОЛОШКИ ЦЕНТРИ

(наставак из прошлог броја)

Геронтолошки центар Нови Бечеј

Маршала Тита 77,
023/771-079

Геронтолошки центар Бачка Паланка

Банатска бб,
тел. 021/6040-423

Геронтолошки центар «Срем»

Рума, Павловачка 126,
тел. 022/430-983

Геронтолошки центар Панчево

Војвођански пут 1,
тел. 013/310-111

Геронтолошки центар Вршац

Балканска бб,
тел. 013/833-492

Геронтолошки центар «Јеленац»

Моме Поповића 156, Алексинац
тел. 018/872-816, 018/804-012

Геронтолошки центар Јагодина

Браће Дирак 44,
тел. 035/225-012

Геронтолошки центар Књажевац

Карађорђева 55,
тел. 019/732-635

Геронтолошки центар Крагујевац

17. ударне дивизије 90,
тел. 034/370-211

Геронтолошки центар Крушевац

Косовска 116
тел. 037/440-376

Геронтолошки центар Лесковац

Делиградска 7,
тел. 016/251-480

Геронтолошки центар Матарушка бања

Д. Гвозденовича 53,
тел. 036/811-352

Геронтолошки центар Младеновац

Филипа Филиповића 1,
тел. 011/8233-856

Геронтолошки центар Ниш

Радних бригада 15,
тел. 018/224-539

Геронтолошки центар Обреновац

Узун Миркова 12,
тел. 011/8723-648

Геронтолошки центар Шабац

Мишарских јунака бб, Јеленац,
тел. 015/380-871

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈА ПРАВА

СТАЖ ОСИГУРАЊА

Као услов за остваривање било ког права из пензијског и инвалидског осигурања, Законом о изменама и допунама закона о пензијском и инвалидском осигурању предвиђа се стаж осигурања, а не и пензијски стаж. Пензијски стаж, као услов, предвиђен је још само одредбама које говоре о праву на старосну пензију у прелазном периоду од 2006. до 2010. године (члан 69), после чега ће се потпуно изгубити као услов за остваривање права.

Из ових разлога је потребно да се зна шта чини стаж осигурања. То је, пре свега, сваки онај стаж за који се плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање, било да се ради о ефективном радном стажу или бенефицираном стажу. То је, затим, стаж који се по закону рачуна у стаж осигурања као што је стаж признат по основу трудноће и порођаја у периоду од 1.7.1983. до 1.6.1992. године, као и бенефицирани стаж по члану 58 Закона за који се не плаћају доприноси за ПИО.

Важно је знати да посебан стаж, као што је стаж по основу учешћа у рату или стаж по основу рођења трећег детета, није стаж осигурања и не може да буде обрачунат у услов за пензију када је услов само стаж осигурања. Посебан стаж се, наравно, признаје у пензијски стаж и утиче на обим оствареног права (већу пензију), али не чини услов за његово остваривање.

ВИ ПИТАТЕ

"ГЛАС ОСИГУРАНИКА" ОДГОВАРА

*Весна Вићентијевић,
начелник у Сектору
за односе са јавношћу*

доприноса. После тога ће надлежна филијала у Врању донети ново решење о утврђивању овог стажа које ћете такође добити на кућну адресу. То наравно значи

да ће се допунити и Ваши подаци у матичној евиденцији осигураника што ће послужити као база за остваривање Ваших права из ПИО када за то дође време.

ПОРОДИЉСКО ОДСУСТВО

Душица Давинић – Ниш:
Да ли ће ми се признати у стаж, као породилски стаж, време када сам као незапослена родила дете 24. 4. 1983. године? Запослила сам се 1988. године.

80, било прописано да се ово време може признати у стаж осигурања у трајању које је прописано по Закону о радним односима као породилско одсуство.

У време када сте Ви родили дете, породилско одсуство је трајало 210 дана, тако да ће Вам се то време рачунати од дана порођаја, али у стаж ће се признати само од 1. 7. 1983. године до истека 210 дана.

Одговор: Ви испуњавате услов да Вам се у стаж призна време од 1. 7. 1983. године, када је ступио на снагу Закон о ПИО којим је, сходно члану

РАД ПО УГОВОРУ О ДЕЛУ

Љубомир Живановић:
Радио сам по уговору о делу у једној спортској организацији. Да ли је могуће извршити куповину радног стажа за тај период?

одредба примењује се од 1. 7. 2003. године, а ради се о осигураницима самосталних делатности, ако нису осигурани по другом основу.

Ви сте по уговору о делу вероватно радили пре овог периода када то није било обавезно осигурање и нажалост није могуће ретроактивно регулисати ово време ни по основу уговора о делу, ни по неком другом основу.

Одговор: Новим Законом о ПИО из 2003. године, тачније чланом 12 ст 1 тачка 3 овог Закона, регулисано је први пут као обавезно осигурање и за време обављања послова по уговору о делу. Ова

ПОВЕЗИВАЊЕ СТАЖА

Б. Нићић – Врњачка бања: Решењем филијале ПИО у Врању признато ми је право на повезивање стажа по Закону о уплати доприноса за ПИО за поједине категорије осигураника – запослених. **Интересује ме да ли сада ја**

треба нешто да урадим по питању уписа овог стажа у радну књижицу?

Одговор: Ви немате разлога да било шта предузимате после овог решења. Наиме, по Вашем решењу биће извршена уплата одговарајућег

ДЕТЕ И ТУЂА ПОМОЋ

С. Т – Београд: По последњим подацима, накнада за туђу помоћ и негу износи око 9.900 динара. Имам инвалидно дете за које још од 1987. примам овакву накнаду и сума која се сада, уз породичну пензију, исплаћује на име туђе помоћи и неге износи непуних 6.000 динара. **Откуд ова разлика?**

Одговор: Овде се ради о детету које је раније, по прописима који су били на снази до 1. 6. 1992. године, стекло право на помоћ и негу код Фонда ПИО. У то време постојале су три категорије новчане накнаде за помоћ и негу другог лица. Инвалидна деца су спадала у трећу

категорију и делила се у две групе. Једна група је примала 60%, а друга 40% од основа који је износио 60% просечне зараде у републици.

Инвалидна деца су могла своја права на помоћ и негу да остваре у Фонду ПИО до 1. 6. 1992, а од тада су прешла у надлежност Центра за социјални рад.

Деца која су остварила ово право у Фонду, стечена права су задржала у затеченим износима који су се од 1. 6. 1992. године усклађивали као и пензије. Тако данас имамо новчане накнаде које се исплаћују као стечена права у нижем износу од накнада које су остварили други осигураници и корисници права из ПИО.

РАТНИ ДАНИ И ПЕНЗИЈА

Н. Н. – Ваљево: После 40 година стажа уписаног у радну књижицу и поднетог захтева за старосну пензију сазнао сам да су проблем 64 дана који су ми такође уписани у радну књижицу на име ратног стажа и да не могу да остварим право на пензију.

Одговор: Ви највероватније немате 63 године живота, па Вам је услов за пензију 40 година стажа осигурања. У стаж осигурања свакако не улази тзв. ратни стаж. То

је посебан стаж без кога Ви немате 40 година потребног стажа. Овај проблем можете превазићи на два начина: да се вратите на посао за недостајуће време до 40 година радног стажа односно стажа осигурања, или да се за тај период укључите у тзв. обавезно осигурање по члану 15, сами плаћате доприносе за недостајуће дане и тако намирите потребних 40 година стажа осигурања. Напомињемо да је Ваш кадровик био дужан да Вас упозори на овај проблем.

ЛЕГЕНДАРНО СТЕПЕНИШТЕ ЈЕДНЕ КАПЕЛЕ

Чудо у 33 корака

Прича о 130 година старој творевини тајанствене конструкције, материјала и творца стигла и до нас

У Санта Феу, главном граду државе Нови Мексико у САД, једна капела већ више од столећа изазива знатижељу и обичних људи и стручњака, а ових дана прича о њеном чудноватом степеништу, тајанствене конструкције, материјала и творца, интернетом обилази и наше поднебље.

Прича почиње поткрај 19. века када је у Санта Феу довршена изградња капеле, а часне сестре тек тада приметиле да мајстори нису направиле степениште којим би се могло попети на галерију. Многи столари су долазили, гледали и – одлазили, признајући да немају решење овог проблема.

Легенда каже да су часне сестре учиниле једино што су

знале: прионуле су на молитву **Светом Јосипу**, који је био столар по занимању; молиле су се девет дана непрекидно, а последњег дана молитве на врата капеле покуцао је странац, рекао да је столар и да би им могао помоћи да направе степениште.

И заиста – сам самцит конструисао је степениште које се може назвати врхунском творевином: склопљене без иједног ексера, па чак и без лепка, степенице два пута обилазе цео круг, а да при том цело степениште држи само себе – без икаквог потпорног стуба.

По завршетку посла, столар је нестао – не тражећи плату.

А када је пребројано да степениште има 33 степенице,

колико је имао Исус Христ када је разапет, и када је утврђено да је дрво од којег су направљене непознатог порекла јер таквог нема у

читавом подручју око града – легенда је створена: кренула је прича да је тајанствени столар био Свети Јосип лично, дошао да одговори на упорне молитве часних сестара, а капела Лорето постала је место ходочашћа које уназад 130 година походи више од 250.000 посетилаца годишње.

У међувремену, њено чудновато степеништво, тврди се, наставља да збуњује архитекте, инжењере и научнике: нико не може да објасни конструкцију која сама себе држи.

Капела Лорето је продата 1971. године и сада је приватни музеј, али и дан-данас је омиљено место за венчања: многи парови судбоносно «да» изричу на њеном чудноватом степеништу, а прича о њему, ево, стигла је и до нас.

Капела Лорето

Шта их држи до галерије

С. Ч.